

Abbrvratvrvvm Hbraicarvm ...

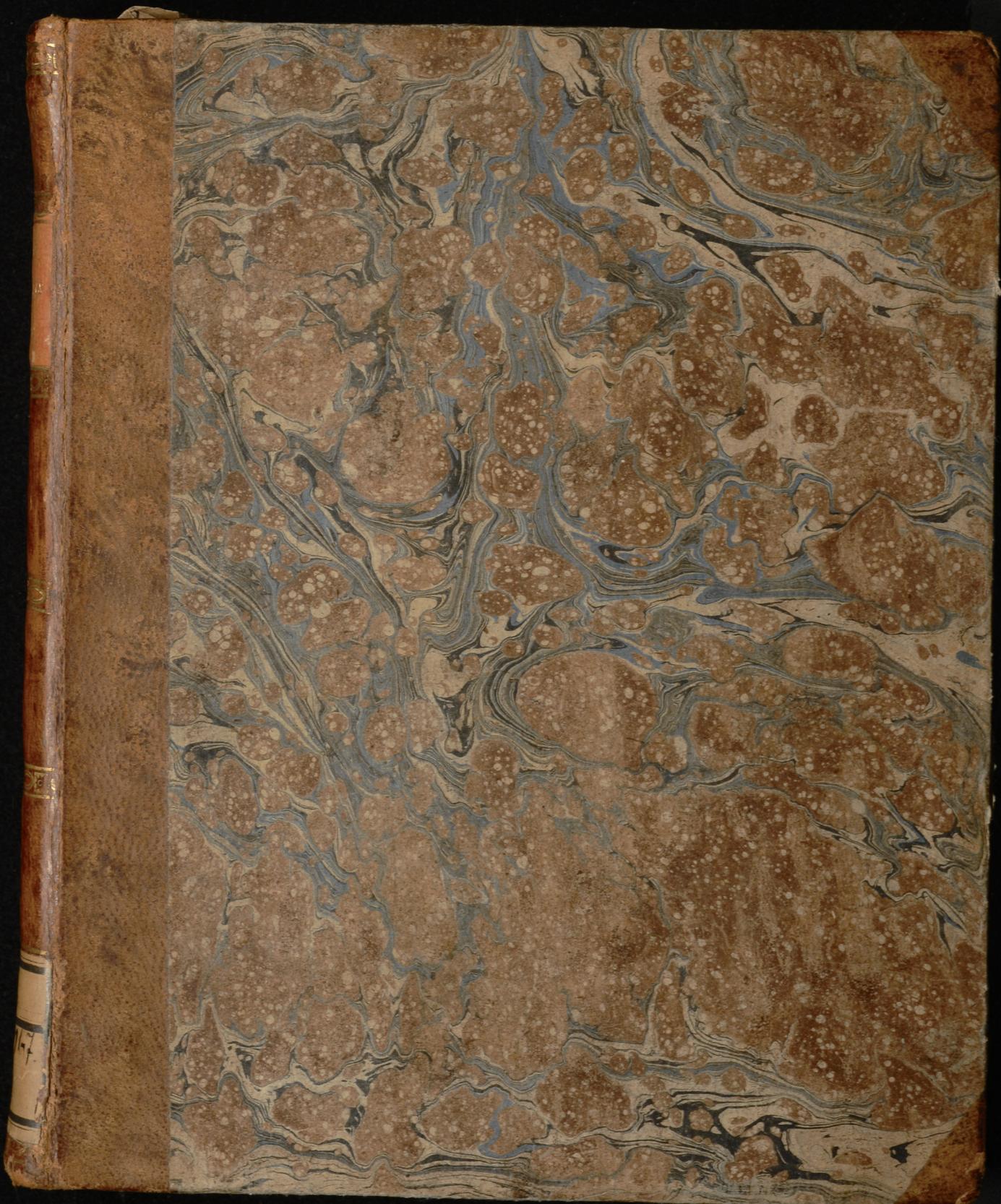
Svpplementvm Secvndvm :

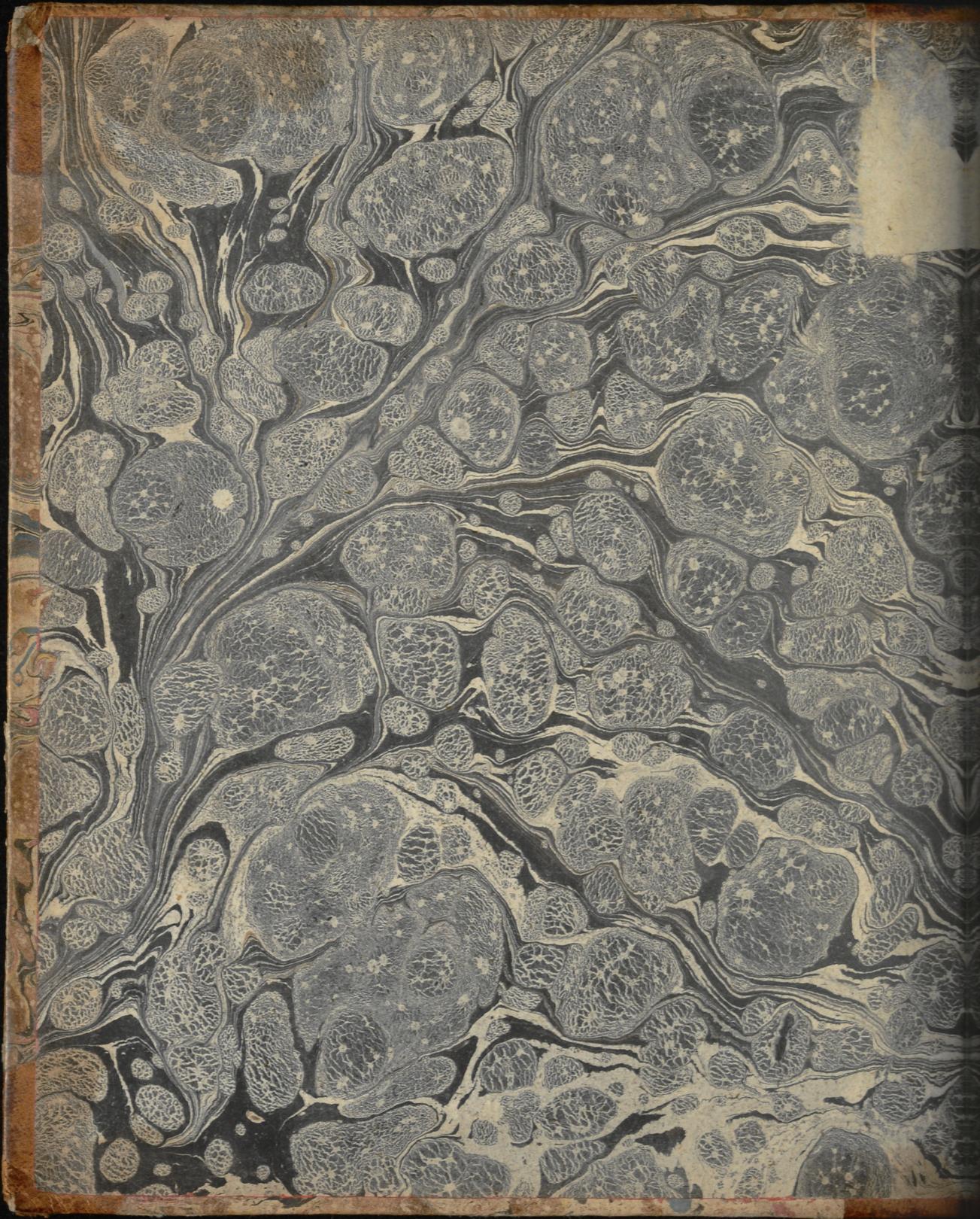
Rostochii: Litteris Adlerianis, 1769

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn862156483>

Band (Druck) Freier Zugang

Ex
Bibliotheca
Academica
Rostochiensis

Lissin fünf Tafeln.

1-9
C Ia - 350 1-7.

2052

ABBREVIATURARVM
HEBRAICARVM

SUPPLEMENTVM SECVNDVM

FORAS DEDIT

OLAVS GERHARDVS
TYCHSEN

PHIL. D. EIVSDEMQUE PROF. P. ORD.
IN ALMA FRIEDERICIANA
BVETZOVIENSI.

ROSTOCHII,
LITTERIS ADLERIANIS
1769.

ABBREVIATA V. R. A. R. V. M.

HERRAIGARVM

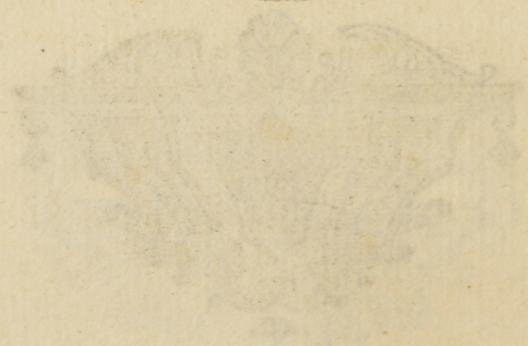
EXPLEMENTVM SECVNDVM

FORAS DEDIT

OLAVS GERHARDVS

TYCHSEN

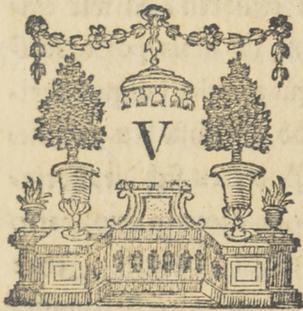
IN ALM. ACADEMIA
FRISICANA

ROSTOCKI

LITTERIS ADRIANIS

1764

t fidem superiori dissertatione datam exsoluam, telam ibi inchoatam nunc texere persequar. Laborem sane molestissimum, (nam *omnes poenarum facies hic labor unus habet*) maximam partem pertinax industria adeo vicit, vt nulla facile abbreviatura acutorum oculorum aciem effugisse mihi certo persuadeam. Pro vero enim adfirmare possum, me plus quam centum libros Iudd. impressos antiquos et recentes, numerum incredibilem omnis generis litterarum mst. et rationum tabulas permultas mstas, a capite ad calcem auide perlustrasse, nec quidquam temere neglexisse, quod ad rem facere videbatur, vt quilibet ipse oculis diiudicare poterit, si abbreviaturarum mearum collectionem cum Buxtorffii, Wolfii et aliorum laboribus satis ieiunis contulerit. Quodsi vero quaedam oculis meis sese subdlexerint, quod homini sibi soli relicto, et quasi anachoretæ, si litteras heic respicias orr. facile accidere potuit, diligenter eas in catalogos meos relaturum, et supplemento sequenti vna cum animaduersionibus meis super abbreviaturis a Wolfio T. II. et IV. aliisque allatis, itemque notis e terminis technicis του סוף mactationis et examinationis, desumptis concrediturum me esse, fidem me-

am iam sub signo. Ante vero quam ad ipsam progrediar tractationem, lubet quaedam ad propositum meum spectantia praefaminis loco praemit-
tere, quemadmodum iam in diss. Ima factum a me est.

- 1) Rem angustam abbreviaturarum Buxtorfii Auctores du Nouveau Traité du Diplomatique Erfurt 1761. 4 Th. 2. S. 120. pag. 127. edit. vernac. ita restati sunt: Von der Sprache der deutschen Juden kan man den Beschluß von Buxtorfii thesauro (o curtam sane supellectilem!) nachsehen. Die Schwierigkeiten, welche aus ihren Abkürzungen entstehen, sind weit erheblicher. Wir haben dieselben erfahren, da wir einmal die Briefe und Nachrichten entziffern mußten, (si artis periti fuissent, non occultis notis exaratas litteras istas, quae stylo vulgari scribuntur, pronuntiaffent) welche mit deutschen rabb. Buchstaben geschrieben, und bey einem Juden gefunden waren, dessen Papiere sich die Obrigkeit bemächtigt hatte. Ehodum, quam portentosa illorum explicatio fuerit, haud obscure ex ipsorum testimonio colligi poterit. Ihre Abkürzungen lassen sich aus den von den jüngern Buxtorf herausgegebenen Beyspielen noch lange nicht alle erklären.
- 2) Abbreviaturae cuidam Auctori propriae omnino adnotari merentur, quoniam si sit celebris nominis Rabbinus, facile et sensim transeunt ad alios auctores, ab iisque recipiuntur.
- 3) In Allegatione Rabbinorum rectius retinentur abbreviaturae, quam vocibus separatis scribantur, ob erroris piaculum. V. g. Ex nota תר i. e. 600, typheta aut corrector editionis Venetae libri Ikkarim 1544. 4. fol. 92, pag. 2. lin. 20 integras dictiones תנו רבנן docuerunt Rabbinus nostri formavit, quam tamen metamorphosin ridiculam auctor edit. Lublinensis 1597. 4. fol. 93. pag. 2. lin. 10. correxit et תר restituit. Nec minus talis error deprehenditur in Rekanati Perusch al hattorah Venet. 1523. fol. 4. pag. 1. col. 2. lin. 11. et 12. ברא h. e. ברר אחר alio modo, pro quo typheta duabus vicibus
plene

plene sed pessime substituit : במה רברים אמורים, Buxtorfium imitatore nactus, qui hanc notam fictam, tanquam ciuitate donatam in numerum abbreviaturarum suarum inconsulte recepit, atque per: quibus verbis dicta sunt s. dicuntur, interpretatus est.

- 4) Abbreviaturis imperfectis a Buxtorfio in prolegom. p. 5. sq. allatis, addantur sequentes: אֱלֹהֵי אֲדֹנָיִם אֲדֹנָיִם אֲדֹנָיִם vidua. אֲדֹנָיִם אֲדֹנָיִם etiamsi. אֲדֹנָיִם אֲדֹנָיִם mi domine. אֲדֹנָיִם אֲדֹנָיִם carissime. אֲדֹנָיִם אֲדֹנָיִם figillum. אֲדֹנָיִם אֲדֹנָיִם שלום—שלו pax, etc. quorsum quoque referri debent omnes abbrev. imperfectae librorum et scriptorum biblicorum in Concordantiis obuiaae.
- 5) Hic quoque in censum veniunt omnes dictiones per se quidem significatiuae, sed apicibus notatae, arte saepe multa figuraliter et oblique aliquid innuentes, quarum ingentem numerum in Iudaeorum scriptis recentioribus deprehendere licet. Quas paronomasias qui haud calluerit, nunquam vim et pondus sermonis percipiet. V. g. Iudaeus quidam, cum alio cui nomen *Eli*, in similitate viuens, effatum Deuter. IX. 4 וְכַרְשַׁע הַגּוֹיִם הָאֵלֹהִים accommodauit ad nomen ipsius, quoniam אֱלֹהִים et אֱלִי vnum eundemque fere habent in pronuntiatione sonum. Dictionem אֱלִי, אֱלִי, אֱלִי, ultima syllaba apicibus notata, vernaculum *Nimm* i. e. sume sc. pecuniam, indigitat, simulque Rabbiorum, Iudicum, Praeceptorum auri sacram famem, dona muneraque, quauis occasione data, hiantium, semperque dicentium הֲלֵךְ שְׁלִי תָן mea mihi da, innuit. E verbis Deuter. I. 1. 7. אֱלֹהִים אֲדֹנָיִם אֲדֹנָיִם R. Mosche fil. Zeui formauit finem epistolae suae, nomenque suum, in elementis meis dialecti Rabb. pag. 62. lin. 18. hoc modo : אֱלֹהִים אֲדֹנָיִם אֲדֹנָיִם אֲדֹנָיִם haec sunt verba, quae dixerat Moses fil. Rabbi etc. conf. Jehuda Lebh *Auferstehung der Todten*, fol. penult.
- 6) Interdum Iudaei litteras initiales et finales vnus aut diuersarum dictionum ita combinant, vt quasi in vnam dictionem conflatae adpareant.

e. c. In Ohole Jehuda f. Lexico Bibl. Jesnitz 1719. 4. fol. 1. pag. 2. lin. 26. occurrit צבי יכונה הירש pro צביכונה הירש. Sic quoque Dajan modernus Judicii iudaici Schwerinensis nomen suum concinnare solet שפיראכר יושע pro שפירא ראכר יושע Jofchea Spira Rosch Af bes din i. e. Assessor tribunalis iudaici primarius.

- 7) Permagni omnino interest, vt citentur auctores abbreviaturarum, ne fingantur explicationes. Exemplum ponam ex abbreviaturis hebr. Ven. D. Wilh. Christ. Just. Chrysandri Theol. Prof. Kilon. plagula vna Halae 1748, 8. vernaculo sermone editis, quae multas continent aperte falsas explicationes, quas indicare, citra vllam Viri Ven. iniuriam, ne incauto lectori imponant, meum esse duxi. Scilicet ex pruritu nouaturiendi tritissimas, et a Buxtorfio recte explicatas abbreviaturas mirum in modum reſinxit. בהשם ביהוה ipsi est בהשם ביהוה im Namen des zu verehrenden hohen Gottes Amen, addita adnotatione: cantillant hoc Judaei in Synagogis. Sed dictio מרום hic ex analogia locum plane non habet, si vel caetera condonarentur, sed pro illa substituenda est רם. Quod praeterea Judaei illud cantillent in suis synagogis, me plane fugit. pag. 5. בש explicat per בית שמוות Haus oder Sekte Schamoth. Scribere voluit, saltem debuit: Schammai p. 6. הוא הרין ipsi est הוא הרין das ist, nemlich, cum nota ediecta: e particula chald. רן iste, ista, istud e. c. Dan. 2, 18. Et etymologia et translatio, quae falsiores excogitari non possunt, pari passu ambulant. וכולו transfert per: et consummentur, continuantur, und so ferner quasi esset 3 pl. praet. Püal, quum tamen sit substant. cum suff. 3. pers. Maimonidis Jad chafacka ita describit: Sind die 9 Folianten des R. Moscheh ben Maimon. Sed forte error rypothetae est, e 4, 9. formantis. Pag. 8. ירה es sey hoch seine Herrlichkeit, addens: Nomini diuino subiicitur. Hoc nunquam vidi, con-

tra vero Regum, Principum, Rabbinorum etc. nominibus addi communissime solet. P. 9. לאב ארני expofuit per dem Vater meinem Herrn, haud attendens, quod in tali vocam positione denotet: dem Vater meines Herrn. יהוה explicat per: ein Wesenmacher quod mireris. p. 10. e מכה fingit תורה מכבד nach der Ehre deiner Lehre oder Religion e. c. hast du versprochen bey deiner Treu und höchsten Ehre. p. 12. עמי עשו Quam notam a Buxtorfio, et a Lipmanno in Niz-zach. vet. ab initio apud Wagenfeil. in telis igneis Satanae, explicatam ita recudit: על שמו וזכרו על מנת יהוה על durch die Gabe des ewigen Gottes, in seinem Namen, und zu seinem Gedächtniß. p. 13. רלבג h. e. R. Levi b. Gershom, transfiguravit in: R. Leeser ben Gambier, itemque רשבי i. e. R. Schimeon b. Jochai, in R Simeon Sohn יהוחא Jachoo. Notam triram שילה, quam Judaei schiles pronuntiant, (Pf. 16, 8.) a b. Luthero recte translata: ich habe den Herrn immer vor Augen, Vir clar. transtulit meine Hofnung (forte cogitauerat תקותי) solst du seyn Jehovah vor mich (vor meinen Augen) allezeit. P. 14. notam כהרר i. e. רבי כבוד הרב honoratus dominus Doctor, in substantivum cum Kaph praefixo ad stuporem vsque mutavit: כהרר wie ein Berg i. e. groß, oder en acumen! כהרר dem überaus großen Herrn subiuncta nota: רי enim intendit et auget significatum. Talia autem qui sibi excogitat, in eo praeter veritatem haud temere quidquam desideres. Finxit quoque cel. Jo. Christoph. Ge. Bodenschatz in kirchlicher Verfassung der heutigen Juden Coburg 1749. 4. Parte III. pag. 37. sequentes abbreviaturas: Titulum כהרר maioris momenti esse, quam מורנו existimat, quod experientiae repugnat. עע in diplomate ab ipso adducto על עצמו scil. וקובל et suscepit in se, non autem h. l. ex ipsius sententia ער עתה nunc, denotat חלקק i. e. קק. חונה לעתה קק. e. N.,

N., contra omnem verisimilitudinem transformavit in חוצה לארץ קק extra terram Jſraelis (ſeu Canaan) in eccleſia ſancta.

- 8) Diſtiones per quas explicantur abbreviaturae, punctare non modo multam moleſtiam cum ſua expenſa creat, ſed etiam nulli uſui eſt, quoniam qui Rabbinos legere vult, artem ſine punctis legendi calleat neceſſe eſt, praetereaſque praeunte interpretatione adiecta ſine vlllo negotio puncta ipſe ſubſternere poterit.
- 9) Auctiorem Buxtorfii editionem doctus Jenenſis referente Sueco Carolo Schulten ad verſionem ſuam Abarban, in Jonam pag. 93. ſq. itemque collega quondam meus b. Paullus Theodorus Carpouius in annalibus patriis mariaſque montesque promiſerant, ſed promiſſis ſuis morte forte praematura abrepti, non ſteterunt.
- 10) Philippus Aquinas in Maarich hammaarachos ſ. Diſtionario Rabb. Pariſ. 1629. f. in titulo *omnes* Hebraeorum abbreviaturas ſeſe attuliſſe teſtatur. Sed quid dignum tulerit hic promiſſor hiatu, me interprete cuiquam clarum fiet. Nam ex collatione Buxtorfianarum abbrevu. in prima edit. Baſil. 1613. 8. obuiarum, cum Aquinatis abbreviaturis, plagiarium Buxtorfii cum dicere nullus dubito. Addidit tamen quaedam ſcribendi compendia, quae vt Wolfius B. H. T. II. p. 574. ſcribit, a Buxtorfio quoque, nonnullis tantummodo praetermiſſis adhibita fuerunt. Attamen b. Wolfium hic erraſſe, ipſa inſpectio me docuit. Seruat quidem Aquinas eundem ordinem, quem Buxtorfius ſil. in altera abbrevu. editione Baſil. 1640. tenet; verum enim vero in cauſſa eſt, quod prima Buxtorfii editio, quam Aquinas excripiſerat, in editione ſecunda immutata, paucisque tantummodo additionibus locupletata adpareat, quae cum Aquinatis additamentis minime conſpirant, a Buxtorfio forte tum nondum viſis, quoniam alias ea, quae Aquinas paternis addiderat, in catalogos ſuos relaturus fuiſſet.

11) Ipſos

- 11) Ipsos Judaeos cuiuscunque status et conditionis maximis conuitiis abbreviatorum confectores, *) lacerantes saepius audiui, quod sensum dubium et difficilem textui vt plurimum adferant. Attamen furdus narraret fabulam, qui Rabbinos ab vsu compendiorum, quibus summopere delectantur, arcendos putaret. Nam a boue maiori discit arare minor.
- 12) Abbreviatorum collectoribus a me in supplemento I. pag. 9. sq. allatis addantur sequentes, quos nemo vnquam memorauit.
- a) Knorr a Rosenroth in Kabbalae denudatae Sulzbaci 1677. 4. Tomo I. pag. 1 — 740. passim quasdam praefertim Kabbalisticas adfert.
- b) אהלי יהודה f. Lexic. Rabb. biblic. Jesnitz 1719. 4. post praefationem.
- c) Eliae Leuitae Masoreth cum commentario R. Schmelki b. Chajim Pragae 1610. 8. p. 3. a.
- d) Biblia magna Rabbinica Amstelod. 1724. sq. IV. Voluminibus, Tomo I. fol. 2. pag. 2. col. 1. 2.
- e) Io. Buxtorfius in Tiberiade edit. in folio 1665. pag. 50 — 55. exhibent abbrev. masorethicas, quibus ouum ouo similius esse non potest.
- f) Idem

*) Non modo in Alcorano 14. occurrunt abbreviaturae, conf. Erpenius in notis ad historiam Josephi Leidae 1617. 4. plag. M. sq. Bibliandri Alcoran. 1543. f. pag. 216. 217. Golius in Lex. Ar. col. 143; sed etiam in Arabum scriptis haud infrequens earum est vsus. Vid. Erpenius l. c. plag. L. 3. lin. 1. Ei. grammat. arab. libr. 1. cap. 2. et 5. circa finem, Wasmurh gr. ar. pag. 10. Turcae quoque praefertim in rationibus suis, compendiis scribendi vti solent, ita quidem

vt omnes Imperii Turcici annui reditus et data, scriptura Kirma f. fracta 24. paginis descripta Sultano ad relegendum tradant. Vid. Kantemiri historia imperii Turc. libr. III. cap. III. §. 5. adnot. 7. edit. Vern. Huc quoque ex mente quorundam qui grammat. syr. conscripserunt lineola Syrorum superna horizontalis, Marhetono f. cursor dicta, quasi descriptionis compendium indicet, in paucis quibusdam Noui Foed. dictionibus, falsè referri solet.

B

- f) Idem in institutione epistolari ebr. 1640. 8. ab initio.
- g) Fr. Albr. Christiani in Lexico Jonae libro subiuncto Lipsiae 1683. 8.
- h) Wilh. Schickard in institt. linguae ebr. Lips. 1685. p. 28—31. Io. Henr. Otho in palaestra ll. oorr. Io. Andr. Danz in Rabbinismo §. 65. Henr. Ben. Starck in gr. ebr. Lips. 1706. 8. post pag. 330. Carol. Schaaf in gr. chaldaeo-syr. Lugd. B. 1686. 8. passim. Io. Christoph. Georg. Bodenschatz firschl. Verfassung der heutigen Juden Coburg 1749. 4. Parte IV. p. 37. notas adferunt tritissimas.
- i) מִירָא דְכִינָי f. gram. ebr. R. Mordchai Jechiel Michel, Frft. ad Od. 1710. 8. fol. penult. pag. 2.
- k) שִׁיר יִצְחָק f. gr. ebr. R. Jitzchack b. Schelomo Leui: Basil. 1627. 4. fol. 5. pag. 2.
- l) Joreh Deah et Orach Chajim libri Schülchan Aruch ab initio.
- m) שְׁפָתַי יִשְׁנִי f. bibliotheca ebr. R. Schabthai, Amst. 1680. 4. fol. 10. pag. 1. lin. 25. sq.
- n) Tikkun Schelomo Amstel. 1731. 12. fol. 7. pag. 1.
- o) Tikkune Schabbas Fürth f. anni indicio 12. fol. 3. fq.
- p) Kehillas Schelomoh Ibid. 1763. 12. passim, occurrunt quaedam scribendi compendia. Dab. Bützouii ad d. III, Febr. 1769.

TANTVM

haec quidem vice praefaminis loco sufficiat!

Litte-

Littera א.

אִשָּׁה אִישׁ—אֵל Buxtorfio in Abbreniaturis adultera audit. Recte quidem in quibusdam casibus sed non semper malo illo sumitur sensu ; sed saepius pro honesta et casta coniuge adhibetur, quemadmodum in sacra scriptura quoque venit. Attramen Iudaei hodierni non modo de adultera sed de qualibet quoque lupa vsurpant.

אֵהוּ! אֲנִי בְּכַח גְּדוּלוֹת יְמִינְךָ תְּחִיר צְרוּרָה—אֲכֹנֵהוּ יְהוָה eheu ! vi admirabilium factorum dextrae tuae colligatum s. nodum soluas ! In Amuletis itemque in precatone quadam Sabbathica, cuius initium est : Adonai Melech jirgesu ammim i. e. Domine Rex, contremiscunt populi etc. Vid. Tikkune Schabbas edit. Fürth. 12. f. 3. pag. 1. l. 17.

אֵין בֵּית דִּין—אֵכֶר nulla domus iudicii, nullum (Judaeis) tribunal. conf. Hoseas III. 4. Quam huius compendii explicationem inveni in Dictionario Ebr. Philippi Aquinatis Paris. 1629. fol.

אֵין גְּרוּס—אֵר quidam legit. Aquinas l. c.

אֵגְלֵי Explicationem huius compendii vide apud Buxtorf. in Abbrenu. Est hoc illud ipsum nomen, quod Verpi in restinguendis flammis adhibere et panibus in ignem coniiciendis inscribere consueverunt. Conf. Maius in Biblioth. Vffenbach. msta col. 324. et Io. Wülferi theriaca iud. pag. 74.

אֵין דְּרֵךְ—אֵר non est mos. Aquinas l. c.

אֵדְמוֹ Adoni morenu ferabbenu. Luchas Edus f. 16. p. 1. l. 18.

אֵישׁ אֵרֹמֵי הַרְשָׁע nationes mundi. It. אֵישׁ אֵרֹמֵי הַרְשָׁע homo nequam. Conf. Bürgow, Nebenst. Parte IV. p. 60. etc.

אֵבֵן הַעֲזָרָה—אֵהָע Pars IV. libri Schulchan Aruch. Chagis Mischnas chachamim f. 92. c. 3. Conf. Buxtorfius in Abbreniat. sub אֵהָע.

אֵדָם וְהוּא—אֵדָם Adam et Eua. Titulus libri R. Jerucham. v. g. in

אמירה נעימה כתיבה יהירה — אנכי sententia dulcis, scriptura perpulchra. Aquinas l. c.

אמירה קשה — א"ק sermo difficilis. Aquinas l. c. it. *Anneberger Kantzen*. In litteris commercii.

אפי רכובי — א"ר Tit. libri iuridici in Chock Jaak passim. Item Echa rabbathi. Commentar. in Threnos Jeremiae. It. אור רב. liber iurid. R. Meier Popert. ib l. c.

אמר — אמר — א"ר dicit R. Elieser v. g. Jom Tobh Sevachim IV. fin. Plura vide in Nachlas Schimeoni, vbi א fequente ר est אמר.

אמר — Dicit Rabban Gamaliel in Nachlas Schimeoni passim.

ארשנא — Dicit R. Schimeon b. Elieser. Ibid. l. c.

ארפי — ארפי דארפי רום פאר מעלתו — ארפי Dominus meus valde honoratus et illustris. Luchas Ed. f. 6. p. 2. l. 16. f. 8. p. 1. l. 28. in epistolis.

ארש — ארש ארבעה ראשי שנים — ארש quatuor annorum initia.

אש — אש — *Emunas Schemuel*. Liber Rabbi Aharon b. Schemuel. Est commentarius in Ebhen haeser. In Chock Jaak, passim. Cf. Wolfii B. H. T. I. p. 130. It. *Agiudas Schemuel* R. Sam. Arepol. Wolf. l. c. p. 1090. Apud Cohn a Lara in Kether Khünnah saepius occurrit. It. *Abba Schaul*. In Nachl. Schimeoni, vbi et cum Aleph in fine אשא Abba Schaul אומר dicit, Parte 2. sub Abba Schaul occurrit.

אשלה — אשלה אמר שלמה לבית הלוי — אשלה Dicit Saloma Levira. Aquinas l. c.

אתעי — אתעי אל תירא עברי יעקב — אתעי ne timeas ferue mi Jakob! v. g. In Seder Tikkune Schabbas edit. Fürth apud Chajim Zevi Hirsch 12. fine anni indicio, plagula 6. fol. 6. p. 1. et 2. saepius.

אתר — אתר אם תמצי לומר — אתר Si poteris dicere. Orach Chaiim.

אשפר — אשפר Quatuor coetuum Odenfoos, Schnattach, Fürth, Hürtenbach litterae initiales. Coetus hi olim dependebant a Fürthensium Archisynagogo, qui tribus coetibus vicarium praeficiebat,

eamque ob causam hanc notam semper nomini suo addebat. Hodie tres hi coetus Odenfoos, Hüttenbach et Schnattach Rabinum Schnattachii habitantem ipsi salario sustentant. Causam huius discessionis factae vide apud Andr. Würfel von der Juden-Gemeine zu Fürth, Franff. 1754. 4. pag. 58.

אֲהַכְרֶה אֶת אֲהַכְרֶה אֶת אֲהַכְרֶה propter exceptionem sponsae honorificam, i. e. ob Sabbathi appropinquationem scil. אֶת אֲהַכְרֶה finem scribendi faciam. Legi in clausula epistolae Iudaei Frft. Michaelis Pousna, quam ex illustrissimi Regiminis mandato d. XI. Nou. 1768, in linguam vernaculam transtuli.

Littera ב.

בֵּית אֱלֹהִים Tit. libri. It. *Ben Elieser*. Aquin. l. c. Conf. Wolf. T. I. pag. 320.

בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ—בֵּית אֱלֹהִים creavit Deus coelum et terram. v. g. Chagis §. 461.

בֵּית אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ—בֵּית אֱלֹהִים Auctor libri Eliahu futa; saepius citatur in Conf. Wolf. T. III. p. 94.

בֵּית אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ—בֵּית אֱלֹהִים Ben (filius) Aaron Michel. Conf. *Nebenst.* VI. p. 6.

בֵּית אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ—בֵּית אֱלֹהִים in medio commatis v. g. in Bibliis Lombroso mafora marginalis ad 2 Sam. V. 2.

בֵּית אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ—בֵּית אֱלֹהִים Tit. libri R. Schimsch. Spira. In Meorer Sichron saepius occurrit. Conf. Wolf. I. p. 926.

בֵּית אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ—בֵּית אֱלֹהִים R. Joel Sirks Comment. in Arba Tur. W. I. pag. 467.

בֵּית אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ—בֵּית אֱלֹהִים Scaliger haec signa explicat per בֵּית אֱלֹהִים filium viri gentilis. Vid. Relandi notae ad Othonis Hist. Doctorum Mischnicorum pag. 75. edit. Amstelod. vel Wolfii B. H. T. IV. pag. 380.

Buxtor-

Buxtorfius vero reddit **בן זר בן גיורית** filium profelyti viri et feminae, et ab Iseus quoque partibus stant Aquinas l. c. p. 43. et Doctores iudaici.

בגקק in Hasskamah ad Sepher ben Melech fehannafir Altonae 1727. 12. f. 1. p. 2. l. 15. Vide infra sub **חבגק**.

בר"י typis antiquis. In Meorer Sichron passim.

בדברי בר"י in verbis R. Jschmael v. g. Jom Tof ad Schabbas c. 15. f. 22. 2.

בב"ה festo tabernaculorum. Item **ביום השמיני** die octavo. Sed tunc puncta hoc substernuntur modo **ב"ה**. In Seder Tphilloth l. c. f. 159. 1. 160. 161. Conf. Supplementum meum primum p. 10. num. 6. Item **בעל** Auctor libri Jtur. Vid. Wolf. B. H. I. p. 624. It. **בית המלך** Lombroso l. c. f. 227. p. 1. It. **בית הלוי**, it. **בית הכית** qui duo libri in Chock Jaakof passim allegantur, et a Wolfio B. H. T. I. p. 692. et p. 124. strictim indicantur. Item **בעל הלכות גדולות** W. I. pag. 228. It. Jeiunium die Septimanae 2 h. e. die lunae; 5 h. e. die Jouis; et 2. h. e. die lunae hebdomados sequentis. In Calendariis.

בן הגאון מהורר כהג"ם filius excellentis R. In Siphte Jeschenim R. Schabthai passim.

בהפ"ה sensu litterali. In Ohole Jehuda l. c. f. 21. p. 1. col. 2. lin. 15. conf. lin. 13.

בהמ"ר Chagis f. 66. c. 1. init. Scribitur quoque **בהמ"ר** ib. f. 72. c. 4. et §. 323.

בהאי עלמא כה"ע in hoc mundo. Jr David R. Dav. Lida f. 21. c. 1. §. 112. l. 2. f. 20. c. 4. lin. 8. §. 3. aliquoties.

ב"צ Baumwollen-Zeug.

ב"ז aliquoties ita allegatur in Chock Jaakof. Cf. Wolf. B. H. I. p. 130. Item **בן זכר** masculus.

ב"ח

- כח typis modernis. In Meorer Sichron passim.
- כח בעל חובת הלכות כח"ח Auctor libri Chowas hallewawos apud Chagis f. 40. c. 3. Conf. Wolf. I. p. 236.
- כט Piquirter Fast. Beth et Pe commutant.
- כח"ח בטור א"ח כט"ח Parte prima Orach Chajim libri Arba Turim et Schülch. Ar. In Schene Luchos habberis et alibi saepissime occurrit. Wolf. T. I. p. 582.
- כטו Commentar, in Joreh Deah. Wolf. I. p. 330, In של"ה.
- כט"ר In ordine J. D. v. g. in של"ה f. 23. c. 4. in fine, et sic in reliquis במ"ח, כט"ח, in Choschen Mischpat, Ebhen haefer.
- כחג Benedic illis puros illos redde, et ex commiserationibus iustitiae tuae semper illis retribue. Tikkuue Schab. f. 3. p. 1. l. ult. it. Tikkun Schelomo f. 7. p. 1. l. 7.
- כג"ח יאוש עד לחי קרושין גילוי מומר כ"ל קג"ח Sanhedrin f. 27. p. 1. lin. 14. Horum signorum explicationem vide in adiecta glossa. Conf. de לחי Eruvin cap. I. ab initio, et de גילוי Jam Schel Schelomoh f. 27. 1. col. 1. in medio.
- כ"ט quoniam sunt, qui explicant. Orach Chaiim.
- כ"כ in plurimis locis sc. scribitur f. legitur, בלעז in lingua peregrina. בל"ך blauer Dammasf.
- בלאיש in lingua Italica. בלני lingua Anglica.
- בל"מ in lingua biblica.
- בל"ה בל"ה lingua latina. בל"ה lingua Talmudica. Apud Cohna a Lara in Kether Khünna multoties occurrunt.
- ב"מ Caput II. ex Schabbath in Chagis §. 188. Item מערבין ב"מ Caput III. ex Eruvin.

ב"מ

במ"א Baal seu Auctor *Magen Abraham*. In **שלה**. Conf. Wolf. T. I. pag. 31.

במ"ב Baal Magen David. Ibid. pass. citatur. Wolf. I. p. 297. Item **בר מן רין** idem ac **הוץ** praeter morem. In Masora. Alias explicationes vide apud Buxtorf. in Tiberiade edit. in Folio pag. 54.

במ"ג *Baal Michlal Jophi*. Lombroso ad Ruth f. 129. lin. 4. Item *Ben (filius) Morenu Jechaskaet* (Archirabbini quondam Altonensis) Luchas Ed. f. 23. l. 14. Item **בצאתי ממצרים** quum exirem ex Aegypto. Sepher Tphill. f. 283. l.

במ"ד **בצאתי ממצרים** quum egrederer ex Aegypto. Sepher Tphilah pag. 283. l.

במ"ה **במצעי פסוק** in medio versus. In Lombroso et Perusch al Masorah passim.

במ"ו Titul. tractatus Talmud. itemque libri cuiusdam R. Gedaljah. Wolf. I. p. 279. Aquinas l. c. Item **במספר קטון** supputatione minore, reiectis millenariis. In **שלה** Kizzur.

במ"ז **הקטון יהונתן בן נתן** et **בינה** **יהונתן בן נתן** sunt symbola, quibus Archirabbinus Altonensis Jonathan Eibeschütz in libro suo **כרתי ופלתי** Altonae 1763. fol. f. 3. p. l. 3. et 6. nomen suum indigitavit. Conf. *Nebenst.* III. p. 33.

במ"ח filius e coetu s. Luch. Ed. f. 26. c. 2. fin.

במ"ט Ad hanc notam a Buxtorfio in Abbreu. explicatam, obserues velim, quod quidam more scribarum Psalmum 89, quoniam tertii Psalmorum libri finis est, per hoc compendium **בנלך** h. e. laudatus sit, qui lassio det robur, itidem claudi volunt. Vid. Aben Esra et Aben Jechiah ad h. l.

בנ"א Commentarius R. Schabtai b. Meier in *Ture sahabh*. Ita saepius citatur in *Chock Jaak*. Cf. Wolf. I. p. 1025.

- ב"ס Ibn Sina f. Avicenna. It. בן סירא fil. Syrac. Item
בסימן in capite. Item בן סורר filius rebellis.
- בסכ"ע Liber R. Abrah. b. Dior de ritibus
feminarum menstruarum. W. I. p. 48. coll. Tom. III. p. 11. 24.
- בסתר Commentar. in Joreh Deah. In Meorer
Sichron aliquoties.
- בספר הורה הכות כס"ח R. Sal. Abrah. f. Adras liber de ritibus
iudaicis. Wolf. I. pag. 1034. Item בס' הורה הארם liber
moralis R. Mosche bar Nachman, Wolf. I. p. 880.
- באתי על החותום כע"ח Veni aut venimus ad subscri-
ptionem. Nebenst. V. pag. 36.
- באר עושק כ"ע Responfa iurid. in Chock Jaak. passim, Cf. Wolf.
T. I. p. 1026. III. p. 180.
- בעה cum auxilio Dei. Scribunt quoque בע"ז.
Auctor commentarii Olath Tamid in O-
rach Chajim. In Kizzur ש"ה. Cf. Wolf. I. p. 1203.
- ב' פסוקים כ"ב duo commata. In Perusch al Mafora. Item Bette
Parchent.
- בפני נכתב כ"פ coram me scriptum est, et
בפני נחתם כ"פ me praesente subsignatum est. In Libro Jam-
schel Schelomoh R. Joseph Jakob fil. Jehuda Lebh. Berl. 1761.
fol. f. 2. p. 2. col. 1. passim; et in Mischnah masseches Gittin
cap. I. ab initio.
- בספר פרי חרש כ"ח Commentar. in Joreh D. saepe allegatus in
Chock Jaak. Conf. Wolf. T. III. p. 248.
- בצד in libro Zemach David. In Siphte Jeschenim.
- ב"ב Bava Kama liber Talmud, in Kether Khünnah. Conf. Buxtorf.
Abbren. sub ב"ב. Venit quoque cum Daleth, genetiui nota in
Pentateucho Rabb, Frft. l. c. f. 3. I. רב"ק. it. Brabanter Kanten.
כ"ר

בְּרִי in lingua latina. Kether Khünnah f. I. pag. 1. col. 2. lin. 2.

בראשית Vide omnino Nizzachon vetus ab initio fol. 3. edit. Wagenfeil, in telis igneis Satanae.

בראש גמרא—ברג In initio Gemarae. Aquinas l. c. itemque in Aruch saepius.

ברג filius R. Gerschom iudicis aequi. Luchas Ed. f. 23. p. 1. lin. 5.

בר Ben R. Jitzchack v. g. Jom. Tof ad Sevah. IV. fin. NB. Judaei hodierni eiusmodi abbreviaturas praenomini suo subiungunt v. g. **ברש** b. R. Schmucl, l. Schelomo, Schallum etc. **ברל** Ben R. Lebh etc. **ברמ** Ben R. Mofche, Michel etc. **ברפ** Ben R. Pheibsch etc. **ברא** Ben R. Abrohom et id genus alia, quas pronuntiant Brasch, Bral, Bram, Braf, Bra.

בש banco Schilling. In Chinnuch lannaar v. g. p. 47. l. 1. et 3. p. 48. l. 4. 5. 6. 7. 8. 20. p. 35. l. 6. 12. et alibi. It. **בית שמואל** duo huius tituli exstant commentarii in Schülchan Aruch. Cf. Wolf. I. p. 1085. et 1115. Apud Chock Jaakof saepius eorum iniicitur mentio. It. *Ben Schemuel* v. g. os leelohim f. 87. l. 15. Item **ברוך שאמר** benedictus sit, qui dixit, dicit. In Kiz. **שלה**. It. **בשורש** in radice. Aquinas l. c. It. **ברית שלום** f. Postilla. In Meorer Sichron. Wolf. I. p. 939.

בשי"ת quia sunt, qui dicunt. Jore Deah. **בשכ"מ** **ברוך שם כבוד מלכותו—בשכ"מ** laudatum sit regni ipsius nomen gloriosum! v. g. Machfor ed. Frft. ad Od. 1720. in folio cum interpretat. iud. germ. f. 65. p. 2.

בש"ר Baal (Auctor) Schene Luchos habberis v. g. Chag. f. 65 c. 2. §. 284.

בש"ע In Schulchan Aruch. Passim in Kiz, **שלה**.

בש"ק In Schalfscheleth Kabbala. In Siphthe Jeshenim frequens eius
vñus.

בש"ת propter poenitentiam. In Orach Ch. Item
בשער קרושה in capite, quod incipit קרושה libri Reschith
Chochma R. Eliae f. Mofche de Vidas. Wolf. I. p. 163.

ב"ת stylo Targumico. In Kether Khünna R Dav.
a Lara. כתרגום-כתר In Targum. Ibid.

ב"ח ab initio libri. In Krethi upleti f. 45. p. I.
circa finem, vbi praecedit ה"ח h. e. hamminchas Jakob, qui
est titulus libri.

Littera ג.

ג"ה Commentar. in Raschi super Pentateuch. Cf. Wolf,
p. 49. ג"ר grüner Damast.

ג"א Epitheton Rabbinorum quorundam celebrium v. g. Saadiae
Gaon, ideo iis tributum contendunt Judaeorum quidam, quod
quoniam ג"א tot numeros quot Talmud libros sc. 60 con-
tineat, ii Geonim f. totius Talmud Doctores dicti sint. Conf.
Buxtorf. L. T. p. 374.

ג"ה Lectio item explicatio librorum. Apud Cohn
a Lara in Kether Khünnach. גם ז"ג etiam hoc.

ג"ה etiam si, si vel quoque. Aquinas l. c. it. גם כאן etiam
hic, f. hoc in loco. ג"ה geschorner Sammit. ג"ה Gott behüte.
Bühow. Nebenst. Parte V. p. 86.

ג"ה teruncius, drey Mecklenburgische Witten, drey Drey-
linge h. e. $\frac{3}{4}$ Schilling. In rationibus.

ג"ה Tractatus Gemarae Pesach in Tosaphos.
Chag. f. 17. c. 2. l. 5.

קונטרס-ג"ק גירסת Lectio quaternionis. Ita Raschii explicationem interdum appellant. It. ganzer Kalmanef.

ג"ר Graditur. Panni sericei species.

גבאי צרקה-ג"צ Praefectus eleemosynarum.

גריס"ן denotat proprie grüssen. Si vero salutem alicui in litteris suis impertiantur, hac formula גריס"ן עליהר גריס"ן וכולם יעמרו עליהר גריס"ן (i. omnes stent super monte grüssen) vti solent, leui facta mutatione vocis גריצים qui mons satis notus est, in vernaculam dictionem eiusdem fere pronunciationis grüssen.

ג"ט Ot behüte sie! Votum nominibus propriis addi solitum.

ג"פ Grüßt oder Grüssen freundlich. v. c. Inter 23 Litteras iudaicas ab illustrissimo Regimine d. 19 Nou. 1768. mihi missas, num. 6. de dato Stralsund d. 19. Menachem 526. i. e. d. 5. Aug. 1767 hanc salutationis formulam exhibuit hoc modo:

ג"פ ג"ט ג"ז אונזר גאנץ האוסגעפינד, Ot behüte sie, grüßt freundlich.

Littera ג.

ג' typus. p. Litterae additae insigniunt locum impressionis v. g.

ג"א typis Amsterd. ג"ב typis Basil. ג"ג typis Venet. ג"ד typis Prag.

ג"ה typis Krakov. etc. Vid. Siphte Jeschenim f. 10. p. 1.

ג"ו quod si non ita fit. In Orach Chaiim.

ג"ז Retributionum benignitatum, v. g. Luchas Ed. f. 5. l. 17. praecedit חברה קדישא coetus sacer. Hanc denominationem petunt e Genes. 47, 29. et e Raschiana huius commatis explicatione. Cf. Buxtorf, Abbreu. sub ג"ח.

ג"ט ius protimiseos. Apud Jétos.

ג"פ idem ac illud apud Buxtorf, in Abbreu. ג"פ דאuid Rex filicis memoriae. v. g. In Kizzur ג"פ t. 45. c. 2. ג"ז Da mascirte Bücher. C 3 ג"ח

- רבוי חכמים ד"ח Titulus libri. Conf. Wolf. I. p. 445. IV. p. 1043.
 ד"ח vide sub ד"ח.
 דעת למכין נקל-דל"ב sententia intelligentibus facilis est.
 דל"ב Baua Kamma f. 100 p. 1. l. 10. Itemque ד"ב ועריות גנב
 in Sanhedrin f. 26. p. 2 l. 31. f. 34. p. 2. l. 18. signa sunt in-
 tegrorum commatum, pericoparum etc, quorum interpretatio-
 nem glossa suppeditat. Vid. supra sub ד"ב.
 דוד מלך-ד"מ David Rex.
 דוד מורה שוה-דמו"ש Judex iustitiam s. aequitatem exercens. Lu-
 chas Ed. f. XI. l. 1. 30. 31. Conf. f. 8. p. 2. lin. 7.
 דע מי שהוא קונר-דמשק scias, quis sit creator tuus! Parietibus sy-
 nagogarum inscribere plerumque solent.
 דעמי האי טעמא-דמה"ט quod is sit sensus. In Jr. David Lida
 f. 88. c. 4. col. 56.
 דרבי נועם-ד"ן Commentarius R. Mordechai b. Jehuda hallevi in Ar-
 ba turim. In Meorer Sichron saepius allegatur. Conf. Wolf.
 III. pag. 714.
 דרם דלפא דעתין-דס"ד num opinentur. Item ד"ר כ"ד folium 64. In
 Jom Tof et Orach Chaiim Schülch. Aruch frequens eorum est
 vsus.
 דסבירה ליה-דס"ר quod existimat. v. g. In Pentateucho Frft. l. c.
 f. 3. l. lin. 25.
 דברי עזרא-ד"ע verba Esrae. In Perusch al Mas. f. 3. med.
 דקאמר ר' יוסי-דקארי quae dixit R. Jose. Jom Tof Sebach, f. 7. l.
 Conf. Wolf. I. pag. 499.
 דברי ריבות-ד"ר Responsa R. Jf. b. Schem. Adrabbe. In Meorer
 Sichron f. 12. l. 1. 7. Conf. Wolf. I. p. 694.
 דברי ר' אליעזר-ד"ר Verba R. Eliezer, Chag, f. 69. c. 2. lb. f. 98.
 c. 2. ד"ב fil. Erech, additur.

ר"ג Difre Rabban Gamaliel. Aquinas l. c.
 ר"נ capitula patrum c. commentario R. Nathan Altonae 1728,
 4. Conf. Wolf. IV. p. 932. l. 32.
 ר"ש לעולם-רש"פ"ו verbum f. res in lucem conspectumque
 hominum veniens. Orach Chaiim saepius. Sed in Beth Jo-
 seph ad Even haefer f. 42. c. 2. denotant hae notae: רב"ם
 רב"ם שלא ביאר לעולם verba, quae nunquam explanavit. Scri-
 bitur quoque in Beth Hillel et Schülchan Aruch: רש"ל res
 quae non extiterunt.
 ר"ק Doctoris primi. Item רתני קמא qui primus do-
 cet, differit. v. g. Pentateuch. Fff. l. c. f. 3. I.

Littera ה.

ה' Constituciones, Decisa f. in singulari v. g. quando alle-
 gatur tractatus Maimonidis. Item Est prima radicalis dictio-
 nis הו"ה f. existentiae diuinae.
 ה"ה Tractatus Maimon. in Jad Chafaka.
 ה"ה האיסור והיתר הארוך-האורי Tit. libri. Krethi vplethi f. 45. 2.
 circa finem. Est commentar. R. Nathan f. Schimschon Spira
 in R. Jitzchack. Dura, Schaare Dura. Conf. Wolf-I. p. 654.
 III. p. 1021.
 ה"ה R. Afcher fil. Jechiel Rorenburg, quem quoque ה"ה scri-
 bunt Pentateuch. Frft. Tom. I. f. 3. I. lin. 29. Wolf. I. pag.
 225. 226.
 ה"ה R. Joseph Karo commentarius in Arba Turim.
 v. g. in Calend. Amsterd. 1749. f. 1. 2. lin. 18. מחבור ה"ה
 ab elaboratione libri Bes Joseph sunt anni 176.
 ה"ה Auctor Commentarii in Rabboth Chagis
 §. 660. Conf. Wolf. I. p. 1205.

הג"ת

- הג"ח tria collegia. Chag. f. 45.
 הג"כ adnotationes ad R. Abr. Horwitz librum
 Jesch nochelim (v. Wolf. I. pag. 49.) a R. Jaakob Abrah. b.
 Schephtel (Wolf. III. p. 439.) adornatae saepe in Chock Jaa-
 kof memorantur. הר halber Drogett.
 הגמ"נ Adnotationes R. Abraham Clausner, ad Min-
 hagim. In Chock Jaak. Wolf. I. p. 101.
 הרב המגיד הר"ר R. Jom Tov f. Abraham Commentar. in Rambam
 Jad Chafaka. Ita commemoratur in Joreh Deah. הר halbsfei-
 den. הר halbscheiden Tücher.
 הזו"לך in Tract. זכור, ורכיבהר, וידא, לו חכמי, כי יריך - הזו"לך
 talm. Succah בק vid. ad דלספ
 ה"ט Hilcus Toan Rambam in Jad Chaf. tract. 4. libri 13.
 Part. IV. Passim in Orach Chaiim.
 הר"ב Haraf Jitzchack b. Sid. Wolf. I. p. 350. 684.
 הכ"ם ecce cubile ipsius sit eius expiatio! No-
 mini mortui per integrum annum interdum adscribunt, v. g.
 כ"ד גרשום. A. 1742. 12. f. 2. p. 1. l. 6. ה"קון הצות הלילה
 haec sunt verba Ger-
 schom f. defuncti (conf. diff. I. p. 16.) R. Jitzchack itzick (cuius
 cubile sit eius expiatio!) e Kratschin. It. Luchas Edus f. 35. b.
 lin. 31. NB. משה pro מיתה substituerunt, quoniam Misah
 s. mors, Judaeis inprimis vox dictu horrenda et execrabilis est.
 Ex iis quae attuli, alii iudicent, num recte notam ה"מכ expli-
 cauerit Buxtorfius. ה"ל Hausen Leinen. ה"ל Holländisch Leinen/
 f. Lachen.
 הלא"נ Profecto propter rumorem הלא למשמע און ראבה נפשנו - הלא"נ
 animo cadimus. In Machfor passim.
 ה"ל istae voces. Perusch al Mas. f. 3. 1.

- ה"מ"ש

debuisset dare iusiurandum. Apud
Ictos in Orach Chaiim.

poterat. In Talmude.

הלכות ובמות-הל' in Massecheth Sopherim. Pentateuch, Frft. l. c.

R. f. Collector Moscheh f. Jacob Chagis, qui ita nomen suum symbolice expressit.

Vid. Wolfii Tom. III. p. 752. et 748.

Zach. 12, 8. symbolum est nominis : R. Mosche Galante fil,
Jonathanis Galanthe. Wolf. l. c. p. 748.

serua quaeso ! In Seph. Tphillos l. c. f. 143. 2.

It. הריני נזיר. ritus Nafiraeorum. It. הלכות נדרים. Item

Constitutiones de votis et haereditatibus.

Liber ritualis (Wolf. I. p. 93.) citatur in
Chag. §. 350.

Consensus plurimorum caussidico-
rum. In Joreh Deah passim.

R. Afaria vel Immanuel Mippano. In Maaseh raf Constanti-
nop. 1738. 4. f. 101. p. 1.

Constitutio prior. Aquinas l. c. It. halber Ral-
menf.

R. Abraham bar David. It. R. Abraham ben Dior. Wolf. I.
p. 39. l. 16. Maimonidis mastix dictus. In Joreh Deah et

Maimon. Jäd Chafaka edit. Amstel. ita semper scribuntur.

R. Elia Nin (fil.) Chaiim. Wolf. I. pag. 151. lin. 25.

Haraf Rabbenu Bartenora. In Jom Tof passim.

Haraf R. Don Jitzchack Abarbanel.

R. Jitzchack Eiseck auctor grammat. ebr. גורסא דינוקא
in Hafkama R. Baruch Fürth ad h. librum f. 1. p. 2. l. 16. 23.

Haraf R. Jitzchack Nin (fil., Schofchan). Jom Tof ad Pirke
Awoth, II. 7.

D

הר"ף

- הר"ף** Haraf Rabb, Jitzchack Alphefi. In Schülch. Aruch. It. R.
 Jofias Pinto. Wolf. I. p. 399. lin. pen.
- הר"ק** R. Joseph Kimchi, Davidis Pater.
- הר"ל** R. Levi b. Chabhibh. Wolf. I. p. 730. In Meorer Sichron.
- הר"ם** i. e. Rambam. Apud David de Lara in Kether
 Khunnah fol. ult. 2. It. R. Meier Rotenburg. Wolf. I. pag.
 754. lin. 2.
- הרמ"א** R. Mosche Alfschech. In Meorer Sichron plagula 7. a. in
 medio. It. R. Moses Jferles. Wolf. I. p. 801.
- הרמ"ו** R. Moses Sacuto, quo respicit in titulo libri sui קול הרמ"ו dicti
הרמ"ט — Rabbenu Meier Merotenburg. In Joreh Deah.
- הר"ן** R. Nathan Spira. v. g. in Kizzur של"ה f. 14. 4. Conf. Wolf.
 I. p. 926. III. p. 855.
- הר"ש** R. Schabtai. In Meorer Sichron passim, et in Hasscamah ad
 R. Schabtai Siphte Jeschenim f. Biblioth. ebr. f. 2. pag. 2. c. I.
 l. 21. Multi sunt huius nominis, quos vide apud Wolfium.
- הרש"א** R. Schemuel Jferles. It. R. Schemuel Jdeles. v. g. in הוראת
 שעה Berlin 1766 4.
- הרש"ב** R. Schelomo Hallevi. In Chock Jaakof, et in Chiddusche
 hilcus R. Schem. Jdeles.
- ה"ש** — Hilcuth Schabbas v. g. Jom Tof Tit. de Schabbath f. 9. I.
- הש"ד** — הגהות שער דורא הש"ד Commentarius R. Schelomo Luria super
 Schaare Dura R. Jitzchack Dura. In Chock Jaak. f. 12. I.
- השב"ז** — השבתי צבי ille Sabthai Zevi. v. g. Leschon Sehorith 1752
 4. f. I. 2. l. 10. cuius nomini l. c. f. I. p. I. l. 9. f. I. p. 2. l. 28.
 addita sunt haec scribendi compendia ת"ר ש"י h. e. תפח
 רוחו ונשמתו שם רשעים ירקב Auferat ventus animam eius,
 nomenque impii istius putrescat!
- הגמ"ל** Ex dictione vltima Genes. XXI. 8. occurrente, R.
 Bechai

Bechai in suo commentario ad h. l. sequens elicit praeceptum: die ה"ג i. e. octavo מל Isaacus factus est apella, eamque ob causam Judaeorum filii die octavo erunt circumcidendi.

Littera ג.

וא"א et Dominus auus meus. Jam schel Schelomoh f. I. p. I. lin. 15.

ואור"ר et ille ipse Rabbenu Tam. In Jom Tof ad Schabbas cap. VI. I. ו"א Wollen Altas.

ואילו Nec potest iurare, sed soluere debet. In Orach Chaiim passim.

ואין כאן מקום להאריך ואכ"מ sed non est hic locus pluribus id verbis persequi. Ib.

ובדברי ר' עקיבה ובר"ע et in verbis R. Akifa. Jom Tof ad Schabb, c. 15. f. 22. 2.

ורבוי סופרים ור"ס Luch. Ed. f. 7. 2. l. 21.

והטורי זהב והט"ו Commentar. in Schülchan Aruch. Wolf. I. pag. 330. v. g. in Kiz. ו"ה f. 25. c. 4. in fine. ו"י Wollen Damast.

וזה שהזכיר l. שביאר ו"ש et quae memoravit, s. exposuit. In Orach Chaiim saepius. ו"ז Weiß seiden Sarge de Soie.

ויש חולקים ו"ח et sunt dissentientes. It. וירי חובתו et officina s. debitum ipsius. In Orach Chaiim. Conf. Buxtorfius ad ו"ח.

ויש לומר דהכי נמי וילדה"נ Dicit debet l. potest, quod hic etiam. Bava Kama f. 87. p. I. in fine.

וכ"ב et scriptum est in libris. In Kether Khünna f. 20. I. f. 24. 2.

Et sic decidunt multi Jurisconsulti, Joreh Deah.

זרע יהוה ז"ל Semen Jehouae. Aquinas l. c.
 זל"ה in haskamah ad Jam Schel Schelomoh f. 1. p. 2. lin. 41. scri-
 bitur זל"ה et est explicandum per, sichrono lifracha lechaje
 haolam habba h. e. memoria eius fit benedicta et ad vitam ae-
 ternam! Nominibus propriis defunctorum interdum adscri-
 bunt. Nec minus in Sepher Paamon ferimmon Amstel 1708.
 4. f. vlt. lin. penult. זל"ה memoria iusti fit aeterna! scri-
 ptam deprehendi.

ז"מ Titul. libri in Chock Jaacob saepe allegati, de quo
 consulendus est. Wolf. I. p. 820. ז"ק seiden Kaiment.

ז"ק posteritas sempiterna, Aquinas l. c. ז"ש sei-
 dene Strümpfe.

ז"פ tempus solutionis Zalusungs-Termine. Vid. Bütjowis-
 sche Nebenst. Part. V. pag. 36.

Littera ח.

ח"א חלק Pars libri Orach Chaim, et sic in reliquis, v. g. in
 Meorer sichron plagula 6. f. 3. p. 2. l. 8.

ח"ב vid. Buxtorfii Abbreu, Paulo aliter in Joreh Deah cap. 118.
 ab initio explicatur.

ח"ב"ק it. חב"ב"ק ק"ק חב"ב"ק חונה בגימל Castrametans (Rabbinus in tribus
 ecclesiis sanctis sc. Altonae, Hamburgi et Wansebeck v. g. in
 Meorer sichron Altonae 1727. 8. f. 1. p. 2. lin. penult. et in
 Haskamah Archirabbini Alton. Jechaskael ad R. Chagis Mischnas
 Chachamim Wansebeck 1733. 4. f. 1. p. 2. lin. 16.

ח"ג it. ח"ג וגבורה ח"ג חסד duo Sephiros. Vide Kabbalam denud. P. I.
 pag. 334.

ח"ג 8 Groschen Stücke.

- ח"ח Chofchen hammifchpat Titul. libri, quod quoque fcribitur
 ח"מ Conf. Wolf. I. p. 582. 268. 100. It. Chobhas halle-
 wawos. Titul. libri. Ib. p. 236. ח"י Chock Jaakof. חונה לעתה
 ח"ק p. t. Rabbinus in coetu facro.
 ח"מ חול המועד ח"מ in calendariis. Conf. Buxtorf. in abbr. sub ח"מ
 ח"ה Morenu haraf Salman Hena. v. g. in Hafkamah R. Mofche
 Frft. ad gramm. eius ebr. Sod hannikkud Amftelod. 1730. 4.
 f. 1. p. 2. l. 27. 33.
 ח"פ פסח ח"פ feftum pafchatos. v. g. in Seder Tphillos cum Com-
 mentario Rabb. cabbal. Amfterd. 1681. 4. f. 146. 1.
 ח"ק קרישא ח"ק idem ac ק"ק coetus facer. Luchas Edus f. 5. 1.
 l. 24. 25. legitur cum Daleth genitiui nota ק"ק
 ח"סין קרוש ברוב טובך נחל ערתך חקכטנו
 o Valide et fancte
 multitudine benignitatis tuae duc coetum tuum! Eius vfus est
 in Kameis, Itemque in praecatione quadam Sabbathica. Vid.
 Tikkun Schabbas f. 3. p. 2. l. 1.
 ח"ר חרושי רשבא ח"ר Nouellae explicationes R. Schelomo b. Aderes.
 In Chock Jaakof. Conf. Wolf. I. p. 1033.
 ח"ש חוט שני ח"ש Refponfa Juris R. Jair Chajim b. Schimfchon. In
 Chock Jaakof. Wolf. III. p. 281.
 ח"מ Itaque hanc notam Masorethis vfitatam exhibet Aquinas l. c. Bux-
 torfius autem in Abbreu. litteras paullo aliter difpofuit, hoc ni-
 mirum modo ח"מ, fenfu eodem manente.
 ח"ו Tenetur Judaeus, cui noctu genitura effluxit, hanc notam Chawu
 pronunciare, petitam ex Hiob XX. 15. ח"ו ויקאנו h. e.
 opes abforptas euomat necesse est (fc. Diabolus.)
 ח"ו Dicitio ifta ita notata denotat: ח"ו מטר ח"ו infra sub-
 fcriptus. Conf. Nebenftunden Parte VI. p. 25.
 ח"ו Eua. Ex hoc nomine tria mulieribus Jud. iniungunt ח"ו
 accenfus

accensus lucernarum וסח mensium obseruatio חלה ritus circa
massam, quorum obseruantia illas vitae aeternae iudaicae com-
potes reddere debet.

Littera ט.

טור Ordo Chofchen hammischpat. Pars IVta Arba
Turim. Chagis f. 82. c. 3. circa finem

טלפ rationem (sc. dans) in rupturam h. e. ineptam. f.
captiosam et periculosam. Luchas Edus f. 2. pag. 2. lin. 1. in
praefatione.

טל Tafel-Lacken. טוט Tafel seidene Tücher. טק Tundersche Kantten.

Littera י.

י"א heredes mei. In contr. sequi solet ובאי כחי ובכח
et mei cum facultate missi, meine Bevollmächtigten. Nebenstun-
den V. pag. 35.

יב Krethi vplethi f. 44. p. 2. passim. Joreh Deah cap. 57. §. 18.
Vide infra ad מיב"ח notata.

יג crescat in Israhel! Nominibus neogamorum in-
terdum adponunt. Chinnuch Lannaar p. 36. l. 7.

יד O Deus vnice extolle
populi tui faciem memorantis sanctitatem tuam. Tikkune
Schabb. f. 3. p. 2. l. 2. In Amuletis adhibent.

יז Liber in Kiz. ט"ה saepe allegatus. Conf, Wolf.
II. p. 1308. יח Isaac Chaiim Cohn Mechassanim f. Can-
tarini Medicus. Wolf. III. p. 563. lin. 29.

יט Decem sermones. Ita dicuntur Responfa R. Joseph
Trane. In Chock Jaak. Vid. Wolf I. p. 532. III. p. 399. ימשו
id. ac ישן Luch. Ed. f. 29. l. 1. vlt.

- סוף-ים mare algosum, Lombroso f. 24. I. lin. 12.
- יש ספרים גורסין-יסג Sunt libri, qui legunt, v. g. in Pentat, Frft. I. c. f. 67. pag. 2. l. 25.
- יע" R. Salman Dessau in libro suo Jggereth Schelomoh Dessau 1732. 8. f. 2. p. 2. lin. vlt. hanc notam post nomen Dessau plene scripsit: יכוננה עולם אלהינו confirmet eam (ciuitatem) in aeternum Deus noster! Inuerso ordine saepius scribitur א"ע v. g. in Haskamos ad splendidam Maimonidis Jad Chafaka editionem Amsterd. 1702. fol. quatt. Volumin. Itemque in Siphte Jeschenim f. 2, p. 1. c. 2. l. 22. quam notam in R. Jitzchack b. Schemuel Levi gramm. ebr. Siach Jitzchack in titulo plenē expressam deprehendes, sed linguae genio minus conformiter אלהים יכוננה עליון.
- יפה ענה-יפע Commentarius in Medrasch Rabba super quinque Megilloth R. Schmucl Japhe. Conf. Wolf. I. p. 1205.
- יפה item cum He in Jr David Lida f. 88. c. 4. lin. 55. היפת Jephthe toar, Commentarius in Rabboth.
- יצו Hanc notam peruulgatam R. Chaiim in praefatione Biblior. ebr. nomini Danielis Bombergi semper adiungit exemplo, quantum ego quidem sciam, vnico, saltem rarissimo. Conf. Nebenstunden Part. IV. p. 62.
- ירוש-ישוכו רשעים-יר conuertantur impii! Chagis f. 132, c. 3. lin. vlt. ירושי pro *Jeruschalaim*. In Joreh Deah passim.
- יש-יבין שמועה-יש Titulus libri in Meorer Sichr. saepe excitati, Wolf. I. p. 1035. III. p. 1022.
- יש"ר R. Joseph Schelomoh Rophe del Medigo. In Sepher Elim f. 28. 2. Conf. Wolf. I. p. 566.
- ישג Explicationibus huius notae in dissertat. nostra Ima suppeditatis iunga-

iungatur illa Valentinianorum : יהוה שמים וארץ : Dominus
coeli et terrae. Conf. Wolfii B. H. II. p. 981. sq.

יזיר ערשים Duas ex hac dictione formant abbreviaturas : יעקב
קכל בכורה coxit lentas (sc. fratri suo Esau) et accepit pri-
mogenituram : et קכל ערה ילבש induit pellem (Ge-
nes. 27, 16. sq.) et accepit benedictionem.

ישמחו השמים : יהוה דיסיה Dietsio haec ita punctata hanc notam innuit :
והגל הארץ Laetetur coelum et exultet terra. Adhibetur in
precatione Ichemone esra dicta.

יש ששים רבוא : ישראל Per Notarikon ex hac dictione eliciunt :
לתורה אותיות 600000 sunt litterae in Lege. Quoniam to-
tidem sunt Israelitae, quilibet Judaeus sibi vnam legis litteram
vindicare, eaque stipatus vitam aeternam certo haereditare
potest. O solatii plenum effatum ! exclamat Auctor libri Mei-
ras Enajim Furth 1730. 8. fol. 2. pag. 2. in fine.

Littera כ.

כתב-כי scribit. Krethi vplethi fol. 44. 2. circa finem.

כי אתה רחום לכל פועל-כארלפו nam tu misericors es omni fa-
cienti etc. in Machsor l. c. f. 91, 1. l. 2.

כי דינו-כד ita est ius eius, ita necesse est dicere v. g. in Perusch
al Maforah f. 3. 2.

כנגד הראשון אמר-כה"א quemadmodum primus dicit. Aquinas l. c.

כל הורג קין-כה"ק Omnis|interficiens Cainum. Lombroso ad Ge-
nes. IV. f. 3. 1.

כפל ורה-כורה Duplum, aut quartam aut quintam partem scil.
fur restituere tenetur. Videatur omnino Wagenfeilii Sota p.
457. lin. 24.

E

כירה

ג"ה epistola manus tuae purae l. כ"י. Id. ac ג"ה
q. v. in suppl. Imo. Ita interdum in scribendo variant.

כ"ו in Mesufos et Amuletis conspicuorum et respondentium dictionibus יהוה אלהינו יהוה. Vid. Maius in B. Vffenb. mspra p. 324.

כוכבים fidera et planetae. Aquinas l. c.

כי זה-כ"ו nam ille. Ibid.

כמו שביאר l. שנתבאר - כמ"ש
In Orach Chaiim.

וכן פירש רש"י et cum Vav. כפירש"י

כבוד דום פאר מעלה-כרפ"מ Vir illustris, quo non praestantior alter. Luchas Ed. f. 8. p. 1. lin. pen. Adeo auidissimi titulorum sunt Judaei Germaniae et Poloniae. vt iis nulla fit infatibilior species, nulla pulcrior, quam titulus cothurnis incedens, ampullisque et sesquipedalibus verbis dimidiam fere paginam, in epistolis praesertim, implens, quorum specimina luculenta ad stuporem vsque suppeditant Luchas Edus et Leschon Sehorith. Conf. Pars III. der Bürgerschen Nebenst. pag. 45.

כמ"ר cum Beth in Ohebh mischpat Venetiis 1590. 4. f. 206. p. 2. lin. 1. h. c. בן כבוד מעלה אדני רבי filius illustris Domini Doctoris. Nunquam cum Aleph scriptum legi, sed semper sine illo, כמר quod pronunciant Kmar, quod vide apud Buxtorfium in Abbreuiaturis.

כתר תורה Corona legis. Hanc notam deprehendere licet in lamina argentea, der Schild dicta, quam libro legis qui Sabbathis suis praelectioni destinatus est, adpendunt. Conf. Nebenstunden Part. VI. tabulam aeream.

כתב proprie scriptorem, sed apicibus notata vox idem ac כוזב i. e. mendacem, ob soni similitudinem denotat, v, gr. Juramento

in

in litteris vtuntur : הכותב בחייו per vitam scribentis, cuius vltimam dictionem astute, vt iam monui, notare solent.

Littera ל.

- לִשׁוֹן־ שֵׁרְפוֹן sermo, interpretatio, lingua, significatus. Jre Deah.
- לִבְּ אִכּוֹת־ לֵבֵן Commentar. in Pirke Awoth. Wolf. I. p. 1040. 1070. Item *Lechem abbirim*. Tit. libri in Meorer sichron allati. Wolf. I. pag. 95 et 567. It. לאחר vni.
- לְכֹל־ עֵלְמָא־ לְכֹלֵי vnicuique s. vulgo sc. notum est. Krethi vplethi f. 45. 2. l. 25.
- לְכֹם־ vobis. Quod pronomen apicibus notatum abbreviaturam מעלתכם לכבוד excellentiae vestrae gloriosae, eleganter indigitat.
- לְמֵ־ מִשְׁנָה־ לְחֵם R. Abraham de Boten Commentar. in Maimonis dis Jad. In Chock Jaak. passim. לֵטֵ־ Leinene Zucker.
- לְמֹר־ לְמַלְכֵי־ הַמְּלָכִים־ לְמֹרֵי Regibus Regum. Machsor l. c. f. 127. 2.
- לְנֵ־ לְחֵם נְקוּדוֹת־ לְנֵ־ Commentar. gramm. in Pirke Awos. In Zohar Letewa s. gramm. ebr. f. 27. i. l. 29.
- לְמֵצֵ־ מוֹשִׁיבָא־ צוֹקֵר־ לְמֵצֵ־ weisser Muschiba Zucker.
- לְעֵ־ לֹא עֲלִיכֶם־ לְעֵ־ non veniat super vos! v. g. in epistola legi: weßher sich) לְעֵ־ (lou oleichem pro nuntiant) unpaß befindet.
- לְעֹרֵב־ לְעוֹלָם־ הַבָּא־ לְעֹרֵב־ in seculum futurum. Luch, Ed. f. 5. i. l. 19.
- לְפֹ־ לְפִירוּשׁ־ זֶה־ לְפֹ־ secundum hanc explicationem. Conf. Jede Mösche ad Rabboth f. 144. pag. 2.
- לְפֵ־ לְבֵן פְּרַנֵּל־ לְפֵ־ weisser Fronell.
- לְקֵ־ Ita NB. pro לְפֵ־ scriptum inueni in Siach Jitzchach l. c. f. 2. pag. 2. lin. 16.
- לְרֵ־ לְשׁוֹן־ רַשְׁיֵ־ לְרֵ־ Interpretatio Raschiana, s. sermo Raschii est, In Mira Dakjah s. l. saepe.

לשׁ super. Pirke Awoth. David Lida f. 90. 1.
 לב proprie denotat cor; sed boni ominis causa pro numero 32 ad-
 hiberi solet. v. g. Si coetus Judaicus numerum 32 aequat, di-
 cunt כמנין לב Keminjen Lebh. Si 33 adsint, dicere solent:
 כמנין לב אחר. Quem loquendi morem si nesciueris, verba
 ista, si vel oedipus sis, rite nunquam explicaueris.

Littera מ.

- מי cui numerus א, ב, ג etc. addi solet.
 מגיני ארץ-מ"ג Commentarius in Orach Chaiim. Citatur in Kiz.
 של"ה. Wolf. II. p. 1327. Item מאכלות אסורות cibi vetiti.
 It. Middoth Aharon. In Meorer Sichron. Wolf. I. p. 118. It.
 Magen Abraham apud Chock Jaak. Wolf. I. p. 31.
 מא"ר e nationibus mundi h e. qui Judaei non
 sunt. Aquinas l. c.
 מב"ב Commentarius super Pentateuchum. Aquinas
 l. c. Wolf. I. pag. 88.
 מב"ב טפג"ב Per hanc notam exprimunt ישו הנצרי Meelführer
 in diff. de fatis eruditionis oriental. p. 18. Coll. Wolf. I. p. 917.
 מי בכם ירא אדני-מב"י Quis inter vos timet Deum?
 מכ"ב מכאי כה-מכ"ב ab iis, quibus potestas v. g. librum imprimendi etc.
 concessa fuit. In Pentat. Frft. 1746. 8. Tom. I. f. 3. p. 1. c. 1.
 l. 36. c. 2. l. 41. et p. 2. c. 2 l. 17.
 מעין גנים-מג"ג Liber ritualis. Wolf. III. p. 986. Apud Chagis et
 Kiz. של"ה aliquoties memoratur.
 מע"ד Judaeis nostris idem interdum est ac תשובה poeni-
 tentiam praedicans. Eiusmodi censor comicus quolibet sabbatho
 aut die festo apud Judaeos ipsum postulantes, partes suas pro nu-
 merata

- merata pecunia agit, vel **דרשה** vel **תוכחה** et i. g. a. In Luchas Ed. f. 24. I. in fine fuisse dicitur **וואלף סגור וסופר ונאמן**.
- מ"ד** Migdal David R. Dau. b. Jehuda citatur passim in **ה"י**. Wolf. I. pag. 298. Item **מה רעתך** quae fit opinio tua. It. **מה רכרת** quicquid dicas. Aquinas l. c. Item **מגיד דקהלה** Nomenclator ecclesiae. In Seder Chezuth Lailah f. 2. p. 1. 1. 7. Quilibet coetus numerosus talem Maggid alit.
- מ"ש** Medrasch Schemuel. Jom Tof ad Pirke Awoth II. 2. 3.
- מ"ו** **מה הוא** quid hoc? Item **משפט** l. מה הרין quatenus est consuetudo s. quodnam ius? Aquinas l. c. Item **מן הכלל** a regula v. g. in Perusch a Masora f. 3. 2. Item **מישמרות** habbais. Tit. libri apud **ה"י**. Conf. Wolf. I. p. 1034. Item **מישפח** hammelech Schickardi, quod ita allegari solet v. g. a Geiero Item **מישפחת** Hemder.
- מ"ז** **מהרורה** curae secundae l. editio auctior et castigatio. In Kiz. **ש"ה**.
- מ"ח** **מהלכות גזילה** et **גניבה** in Orach Chaiim passim. Constitutio super rapina et furto.
- מ"ט** **מהלכות מלוה** et **מכירה** e constitutione de foeneratione et venditione. Ib.
- מ"י** **מהלכות אסורות** de cibis vetitis. Ib.
- מ"יא** **מהלכות נזקי טמון** ex constitutionibus de damnis ex abscondito. Ib.
- מ"יב** **מעשה הקרבנות** Rambam de oblationibus sacrificiorum. Jom Tof a Sevachim f. 10. etc.
- מ"יג** Muharrer Aharon, Pentat. Frft. l. c. f. 3. p. 2. col. 1. lin. 32.
- מ"יד** Morenu haraf R. Aharon Sefon. In **ה"י** itemque apud Wolf. I. p. 122. et in Meorer sichron. **מהר"ב** R. Benjam. Cohn, Wolf. III. p. 255.

- מהררר Mehurrar. Chaiim Vital. In Maafeh Raf. f. 77. I. 78. I. etc.
 Wolf. I. p. 372, III. p. 254. IV. p. 821.
- מהרחש R. Chaiim Schabthai, In Meorer Sichron. Scripsit Responfa
 super Ebhen haefer 1651. 4. Wolf. Tom. III. p. 1113. l. 2.
- מהרי R. Jitzchack Mintz. Nachlas Schifah f. 3 2. lin. 15. 22. edit.
 Berol. 1763. 4. et f. 6. p. I. c. 2. l. 6, 11, edit. Amstel. 1667.
 4. Conf. Wolf. I. p. 870.
- מהרוט R. Joseph Trane. In Chock Jaak. Vid. supra.
- מהר"ל R. Jacob Hallevi. In ה"י itemque in Wolfii B. H. I. p. 603.
 Item R. Jitzchach Luria.
- מהר"ק R. Jitzchack Karo. v. g. in Schülchan Ar. ה"מ edit. Amstel.
 1698. 8. f. 432. p. I. post. med. Item Jos. Kolin. In ה"י.
- מהר"ח R. Levi Chawiw. In ה"י. Wolf I. p. 370. III. p. 651.
- מהר"ם R. Meier Me Rotenburg, In Joreh Deah. Wolf. I. p. 754.
 l. 26. III. p. 676. l. 31. Item R. Meier Katzenelbogen ib. III.
 p. 676. lin. 21. Item R. Mosche Francfurt editor Biblior. Rab-
 bin. Amstelod. 1724 — 1727. IV. Volumin. in folio. v. g. in
 Hafkamos ad modo dicta Biblia f. 2. p. I. c. I. l. 27. col. l. 21.
 Wolf. I. p. 888. III. p. 818. Item R. Mordechai Süskind Ro-
 tenburg. In ה"י. Wolf. III. pag. 721. Additur v. g. in Nachl.
 Schif. f. 139. 2. זכרון משה ad indicandum Autoris librum
 Auctoris et libri nominibus in vnum contractis מהרמז pro
 quo alibi f. 140. 3. 141. 2. 139. 2. scribitur מהרמו itemque
 מהרמ ב"מ h. e. R. Mosche in Sepher Sichron Mosche. Conf.
 Wolf. I. pag. 820. Item R. Mordechai f. Naphthali Hirsch.
 Wolf. I. p. 796. l. 27. Item R. Menachem Dav. b. Jsaac iiktin
 ib. III. p. 571. lin. pen.
- מהרמ"א R. Mosche Jferles. Item R. Mosche Alfchechi.
- מהרמ"ו R. Mosche Sacuta. Conf. Wolf. I. pag. 772, v. g. in Nach-
 las

- las Schif. f. 6. pag. 1. col. 2. lin. 10. edit. Amstelod. Chagis
pag. 54. 2.
- מהר"מ idem ac מהרי"ט. In ה"י. Vid. supra.
- מהר"מ R. Mofche Lublin. Ib.
- מהר"מ R. Mofes Mintz (Moguntinus) Nachlas Schif. f. 104. 3. coll.
f. 52. 2. Wolf. p. 870. Item R. Meier Mippadua f. Paduanus.
Joreh Deah. Wolf. I. pag. 753.
- מהר"מ R. Mofcheh Mippadua. In ה"י.
- מהר"ש R. Schelomoh Lurjah. Ib. et Pentat. Fft. l. c. f. 3. 1.
l. 25. Wolf. IV. p. 933. l. 25.
- מהר"ש Morenu Schemuel Eliefer. En Iaakof f. 2. p. 1. lin. 19.
It. R. Schemuel Ideles. In ה"י. Wolf. III. p. 959. lin. 7.
- מהר"ש R. Schimeon it. Schelomo Spira. v. gr. in Moreh Newo-
chim ed. Iesnitz 1742. fol. f. 1. p. 1. lin. antepen. et pag. 2.
lin. 16.
- מהר"ש R. Schemuel de Medina. Wolf. III. p. 1113. lin. 1.
- מה"ש — מהלכות שכנים ex constitutionibus de vicinis et accolis.
In Orach Chaüm
- מה"ש — מהלכות הפלה e constit. de precationibus. Ib.
- מה"ש — מהלכות הלמוד תורה e constitutt. de legis doctri-
na. Ib.
- מהור"ב R. Lebh f. Löw. Luch. Ed. f. 24. 1. l. 31. Wolf. III.
p. 658.
- מהר"י R. Jitzchack Karo Calend. Amsterd. l. c. f. 2. p. 1. l. 18.
It. R. Jehonathan Eibeschütz. Luch. Ed. f. 27. 1. l. 18.
- מהר"י R. Jehuda Lebh. pater auctoris libri Jam schel schelo-
moh, in cuius f. 1. p. 2. lin. 33. ita abbreviate scribitur. Fuit
Rabbinus quorundam coetuum in Polonia et fil. Isaschar Baer
editoris Talmudis Berolini impressi. Ita quoque scribitur Au-
ctor

- etor Ammude beth Iehuda. Amsterd. 1766. 4. f. III, 2.
 lin. 14. 18. in Hafkamos.
- מוהרי"קש R. Jacob Castro. Wolf. IV. p. 871.
- מוהר"צ — Muharrer Zevi. Pentat. Fft. 1, c f. 3. p. 2. col. 1.
 l. 35.
- מ"ק — מור וקציעה Commentarius in Tur Orach Chaüm.
- מהס"ג — מהר"ש סע"ף א' e Chidduschim f. nouellis explica-
 tionibus folium I. et sic cum ב, ג etc. in Orach Chaiim.
- מ"י proprie quis? Hac dictione aculeata auctor Leschon sehorith
 1752. 4. f. 1. p. 1. l. 6. petit R. Jonathanem Eibeschütz. Cum
 Lamed venit l. c. f. 1. p. 2. lin. vlt. למי et cum Vav ו"י f. 1.
 pag. 2. lin. 13. Item Michlal Jophi. Lombroso f. 188. 1.
- מ"ב praecedit יותר plus quam XII menses sc. bestia naturae vitio
 laborans f. terepha viuere non potest, Krethi uplethi f. 44. 2.
 circa fin.
- מ"ג — משכנות יעקב על התורה Conciones in Pentateuch. In
 Meorer sichron. Wolf. III. p. 517.
- מ"ד — מתנות כהונה Commentar. R. Isafchar Behr in Rabboth,
 de Lara Kether Khünna f. 2. p. 1. col 2. lin. 32. Wolf. I.
 p. 716. it. מכפר ex pago Vid. Casp. Kümmer Soc. Jes. gr.
 ebr. Herbip. 1687. 8. p. 315.
- מ"ה — מלא כל הארץ כבודו plena gloriae eius est omnis terra.
 Seder Tphillos f. 1. p. 83. 2.
- מ"ו — מעות קוראנט — moneta communis. Courant Geld.
- מ"ז — מלה — מלה רומה postponitur משל למה הדבר — parabola f. metaphora
 cui verbum f. res similis est. Aquinas l. c.
- מ"ח — משה משה Liber de ritibus in Kiz. שלה scribitur quoque in
 Chock Jaakof מ"ח. Wolf. I. p. 800 Item מערני סלך comm.
 R. Abrah. B. Afcher in Bereschith rabba. Kizz. שלה. Wolf. I.
 p. 33. Itemque in ח"י.

מנ Rambam. Item מזכיר נשמות sacra piacularia
Seelmessen, qualia Judaei in honorem eorum praefertim, quos
Martyres reputant, celebrare solent.

מפכרת Titulus, quo Judaei qui-
dam Poloniae in suis litteris me mactarunt.

מש Manchester Panni genus ex erioxylo instar serici confectum, et
Manchester Angliae oppido primum inuentum, vnde nomen
quoque habet. Item Männer Strümpfe.

משמכ Conf. מה שמעלתך כתב - קוממט
Kümmet l. c. p. 316.

מלר Ex hac dictione, circumcissionem denotante, necessitatem
coniuuii circumcisorii, abbreviaturarum ope, hoc modo elici-
unt Judaei acuti: משתה יעשה לכל הקרואים.

מכנ Prou 21, 14. ftips clandestina iram
fedat. Cistae pauperum ad vestibuli Synagogae dextram col-
locatae inscribunt.

מסר Masora magna. In Perusch al Masora l. c.
Alii hanc notam exprimunt מסג it. מסרה vt illam distinguan
a simili nota מסה qua Masora hakketana s. Masora parua in-
digitari interdum solet.

מסלם narrans secundum integritatem suam sc.
factum quoddam vltro et non coactus, vim testimonii habet.

Jore Deah. מעירך מעבר לרך - מעירך

מע Menachem Asarjah Mippano. Wolf. I. p. 771. Item מגרל עוז
Comment. in Maim. Jad ib. p. 483. in הל"ה et Orach Chaiim.
Item מאיר ענין Liber argumenti historici R. Asaria de Ru-
beis. Wolf. I. p. 945. lin 9. Item Meier Aramah vel Mena-
chem Asariah de Fano. Wolf. III. p. 673.

- מפתח ענינה הקשר הכותב הולך על גחון לשכנו - מעשה העגור
 Aperiens vinculum epistolae colligatum graditur super ventrem
 propinqui sui. Jttur Sopherim f. 29. 1. lin. 9.
- מ"צ Responfa iuris R. Meier b. Schem Tof. In Meo-
 rer fichron. Wolf. I. p. 756. It. מצפה Rabbini loci.
- מ"ק opus ollae. Initium capitis.
- מקום dictione hac locum denotante Rabbini quidem Deum ideo
 insigniunt, quoniam est vbique locorum praefens; sed Cabba-
 listae hanc vocem in locum Jehoua substitutum fuisse conten-
 dunt propterea, quod si Jod decies; duorum He, quodlibet
 quinquies; et Vav sexies numerentur, numerum 186, quem
 מקום quoque exhibet, contineat. Conf. de Pomis in diction-
 nar. ebr. Venet. 1587. in fol. f. 127. p. 1. col. 2.
- מ"ר pro מרדכי Mordechai semper scribitur in Jore Deah.
- מ"ר Morenu Jonathan Eybeschütz. Luchas Edus f. 15. 1. 1. II. Ita
 quoque Auctor Leschon Sehorith R. Jacob Zevi, huius antago-
 nista primarius, nomen eius quidem scripsit, sed sensum felle-
 um sc. rebellionis cum eo coniunxit, quoniam מ"ר quoque re-
 bellionem denotat. v. g. l. c. f. 2. p. 2. lin. 16. מ"ר לבני filii
 seu affeclis rebellionis h. e. R. Jonathanis, et f. 2. 1. 1. 16.
- מ"רש"ק R. Sam. Juda Katzenelbogen. v. g. in Commentario Lania-
 do. Wolf. III. p. 1097. lin. 25.
- מ"ש decimae secundae. Caput in Seraim. It. Mischle
 Schelomo, prouerbia Salomonis.
- מ"ש"א"ן quod si ita se habeat. v. g. in Pentat. Frft.
 f. 1. f. 3. 1. Item מ"ש אין כן quod non ita est. In Meorer
 fichron.
- מ"ר"ש Expositio in Psalms. Wolf. II. pag. 1332.

Littera נ

נא"ם פּוֹגֵטִי Hac nota Rabbinum malitiosum regnem et subtegmen s. sanctissimam crucem insigniunt. Vid. Meelführer de fatis eruditionis oriental. §. 6 ex Emek hammelech, Coll. Wolfii B. H. T. I. p. 917.

נ"ה — נהיב נהיב femita prima, נ"ב femita secunda etc. Joreh Deah.

נב"ר — נב"ר בוער תמיד נרו lucerna eius semper accensa est, fit! Hanc notam R. David Cohen di Lara in Kether Khünnah f. 1. p. 2. lin. vlt. nomini suo adposuit. Conf. Prou. 31, 13. 26, 20.

נב" idem ac latinorum N. B. Nota bene.

נב"ד"ש — נב"ד"ש נא גבור דורשי יחודך ככבת שמרם — נב"ד"ש quis custodi quaerentes unitatem tuam tanquam pupillam oculi! In Kamaeis adhibent, itemque in precatione quadam Sabbath. Tikkune Schabb. f. 3. 1. lin. antep.

נ"י — נחלת יעקב Responfa iuris a R. Jaakob f. Elchanan Heilbrunn collecta. In ח"י. Wolf. III p. 441.

נע"ן — נוחו ערן notarius coetus Luch. Ed. 39. a. lin. 3. It. quies eius fit paradifus! v. g. in praefatione Sepher Amude beth Jehuda Amst. 1765. 4. it. in אהבת יהונתן Alt. 1766. 4. ab initio.

נפ"י Naphtali. In Perusch al Masora f. 3. 2. lin. 30, dicitur vnus ex auctoribus Masorae, et Sinai alter, vnde dici solitum est: ספר תורה כאילו היא נתנה מסיני Liber legis (hic aut ille tam accuratus est) ac si traditus fuisset ab ipso (Masorae auctore) Sinai. Haec obseruatio fomnia Judaeorum de monte Sinai ad nihilum redigit.

נש"ך Nickelsburg Morauiae vrbs, in qua coetus Judaeorum numerosus est. v. g. In Haskamos ad Os leelohim f. 2. p. 1. et 2. Pentat. Fft. f. 1. Tom. 1. f. 3. p. 2. col. 2. lin. 20. Luchas Edus

f. 22. pag. 2. lin. 9. vbi quoque cum Mem ptaefixo מנש f. 23.
pag. 1. lin. 10. occurrit.

נש"ב 50 portae sapientiae. שער בנינה — נש"ב

Littera ס .

סי — סוף finis. ס"א — סברה coniectura prima. Aquinas l. e.

ס"א — ספר אלה המצות — ס"א apud Chagis §. 413.

ס"א — ספר ארחות חיים — ס"א in Joreh Deah. Wolf. I. pag. 369.
coll. pag. 174.

ס"א — ס' אמרי שפר — ס"א Commentar. in Raschi, In Meorer Sichron;
Wolf. I. p. 926.

ס"א — סדר היום — ס"א ordo diei. In ה"י .

ס"א — סוגיות הגמרא — ס"א de vsibus Gemarae. In Meorer Sichron.
Forte idem est liber ac Sugioth hattalmud, de quo vide Wol-
fium III. p. 750. IV. p. 907. Item Sepher Hassohar. Liber
Sohar. Item sammetne Handschue.

ס"א Hoc scribendi compendium Vngerus apud Wolfium IV. p. 262.
et 263. explicat per סופו טוב finis eius bonus fit! Sed nescio
an recte. Certe non quadrat in sequentem locum praefationis
bibliorum ab Athia editorum, vbi haec leguntur verba אליהו
בן מיכאל יהודה ליאן ס"א זל"ה Elias f. Michael Jehuda Leon.
(ס"א finis eius fit faustus! et fuit mortuus?) memoria eius fit ad
vitam aeternam! Vnde in opinionem adducor fore, vt fit no-
men gentilitium vel loci natiuitatis suae, nimirum Judaeorum
Hispaniae aut Lusitaniae, nam a quibusdam illorum hanc notam
adhibitam esse deprehendi v. g. in Nachlas Schif. edit. Amstel.
1669. f. 8. p. 1. l. 21. post nomen Jakob Sportas, et ib. pag. 2.
lin. 15. post nomen David Pardo; in Luchas Edus f. 22. p. 2.
l. 4. et 5. Tabnith habbaith Frft. 1742. 4. f. 56. 2. in fine, quem-
admodum

admodum de סור, פק, סמ, מ"ש etc. in aprico est, quod sint nomina loci natiuitatis aut gentis. Vid. Luchas Edus f. 23. I. 1. 5. f. 37. 2. l. 22. f. 39. l. I. f. 22. 2. l. 4.

ס"י absolute vinum ipforum. In Joreh Deah. Item ספרים ספרים libri antiqui, vel in singulari. It. סמיכות ידים Promotio.

סירי ספרא— סירי Ordo, dispositio ספ"י ספרא Siphra libri nomen. It. Librarius, legisperitus. In Perusch al Masorah f. 3. 2.

ס"ל idem ac סג"ל — סגן לוי praefectus Leuitarum. Ita Judaei e familia Leuitarum nominibus suis adscribere solent.

סמ"י Sammael Judaeis dicitur angelus mortis et Beelzebub princeps diabolorum. In Kizzur שלה. Conf. Buxtorffii Lex. Talm. col. 1495. Nomen proprium Christianorum, Samuel ita scribunt verpi. v. g. in Zori Jehudim R. Salman Zevi, Amsterd. 1727. 8. f. 2. p. 2. l. 4. f. 5. p. I. l. I. etc.

סע"א סוף עמוד א' — סע"א finis columnae (libri) primae: vel cum סב etc. Orach Chaiim.

סע"ב סוף עולם רבא — סע"ב Ibid. eod. ס' עולם זוטא — סע"ב Vid. Buxtorff. Abbr. ad סע"ב.

ספ"א סוף פרשת — ספ"א finis Parafchae. In Kether Khünnah.

סר"א סוף ראש השנה — סר"א In Orach Chaiim.

סר"ב סוף תניא — סר"ב Liber Ritualis. In ה"י. Wolf. IV. p. 1035.

סר"ג סוף תורת הכית — סר"ג Liber de ritibus agens R. רש"בא. Wolf. I. pag. 1034. Item סוף תורה אדם — סר"ג Liber moralis רמב"ן. Wolf, I. p. 880. In Orach Chaiim.

Littera ע.

ע"א ערות אהרן — ע"א Titul. Libri in Meorer Sichroni excitati. Item ע"א testis vnus. In Orach Chaiim.

עֲנֵה ad Deum flebo. In Seder Tphillos f. l. f. 270. pag. 2.

עָגַ עבורה גדולה feruitus magna. In חי.

עַל דְּבָרֵי טַעֲנוֹת וְחִבּוּעֵיהֶם - עֲדוּת In cauffa N. N. vid. Supplem. I. p. 27. et 38.

עַל דְּרַךְ שֶׁאָמְרוּ - עֲדֵשׁ eo quod dicunt, vel in fingulari. Aquinas. עִיר הַקֹּדֶשׁ קָק - עֲהָקָק ciuitas fancta, ecclesia fancta. In Luchas Edus f. 27. I. l. 33.

עֵרָ עין הקורא Liber grammaticus R. Jekuthiel Cohn f. Judae. In Perusch al Masorah et apud Wolf. I. p. 698. lin. 4.

עַל הַחֲתוּמִים - עַהָח praecedit באנו venimus ad subscriptionem. In Jam schel Schelomoh f. I. 2. l. 14.

עֲשֵׂרָ עשרה יוחסין - עֲיָ decem familiae. Wolf. I. p. 104.

עַד כַּמָּה - עֲכָ quanto magis. Aquinas l. c.

עַד כַּאֲן הַגָּאָה - עַכָּר hucusque obseruatio. In Schülchan Aruch et in Pentat. Fft. f. 3. I. l. 14.

עֲכָרָ Excusationes, quas Iudaei ad hanc itemque ad עָנֵה et עָגַ, notas scribendi perastute parant, vide v. g. in Bibliis Rabbin. Amstel. Tom. I f. 2. p. 2. post med. Chock Jaakof f. 2. p. 2. l. 21. sequ. Leschon Sehorith in tituli fine. Korban minchah Fürth 1758. 4. infine tituli. Crethi vplethi 1763. fol. f. 2. p. 2. Jam schel Schelomoh l. c folio 84. p. 2. in fine. Meiras Enajim Fürth 1730. 8. in fine praefat. quibus sane superfedere possent, si ab his notis, insignem iniuriam Christianis facientibus, in libris suis edendis, in totum abstinerent. Explicationibus huius notae a Buxtorf. et Wolf. l. c. allatis, addatur sequens a Rabino Polono nuper mihi candide suppeditata, verique speciem prae se hodie cum maxime ferens: עֲרֵלִים כּוֹזְבִים וּמְסוּרִים: i. e. Praeputiati sunt mendaces et spurii.

עֲרָ

ע"ל — על לשון — *secundum sermonem, expositionem.* Aquinas l. c.

ע"ב — עם כל יוצאי חלציה — *cum omnibus liberis ipsius.*

ע"מ — על מחצה — *ad medium.* In Perusch al Masora f. 3. p. 2.

ע"ס — עין סוף — *vide finem, vel addito פ' capitis, commatis, vel ע' columnae etc.*

עפ"נ — על פי אונס — *vi coactus sc. subscripsi etc.* Ita v. g. R.

Chaiim Friedberg, dictus Heumann Gumperts, quo inter Judaeos Bützouienfes non doctior et famosior alter, tanquam luscus inter coecos regnans, in concilio Judaeorum Criuitzae 1767 habito, legibus in illo sancitis, et nominis subscriptione confirmandis, Nomini suo, in contraria quidem omnia abiens, sed terga victa dare coactus, adscripsit, nemine tum aduertente.

חיים פרידבורג כה"ר אפראים ז"ל עפ"נ. Nebenst. IV. S. 12.

ע"ז — עטרות צבי — *Commentarius in Chofchen Mischpat.* In ח"י Wolf, III. p. 960. Conf. Tom. I. p. 998.

ס' עס' — עס' רמונים ופלה רמון — *Liber cabbalisticus.* In Haskamah R. Pinchas ad Paamon ferimmon. Amstel 1708. 4. f. 1. p. 2. circa finem.

ע"ש — עמורי שמים — *Liber Astronom.* Wolf, I. p. 567. Kizz. שלה.

ע"שג — ערכאות של גוים — *judicia gentilium, Christianorum,* Aquinas l. c. Conf. omnino. Buxtorfii Lex. Talm. p. 1666.

עמ"ק — *eam ob causam cum Judaeis ex Aegypto profectis eum statim bellum iniustum gessisse, ebraei contendunt, quod maiores amplius honoribus vsos habuerit.* Inuoluit enim nomen eius עמרם משה לוי קהר"ת Amram, Mosche, Leui, Koss (sic pronunciant Judaei nostri). Sed diis aduersis bellum iniit secundum Num. 24, 20. ואחריתו ערי אוכר h. e. vt Judaei volunt: Victimae dictionum laudatarum Amram etc. litterae conficiunt מיתה i. e. mortem s. excidium, nam occidione statim occisus est.

est. De קהת vide Num. 16, I. Genes. 46, II. Num. 3, 17, IV. 43. 37.

Littera פ.

פ' saepissime stat pro פרק, vbi tunc sequentes litterae numerales sunt, vt בפ"ה et בפ"ר in cap. 18. et 4. v. g. in Abarb. Rosch amanah f. 30. p. I. Sed NB. בפ"ג מינין i. e. in capite, cuius initium est שלושה מינין, in Smag. f. 73. col. I. littera sequens est numeralis, et rectius scriberetur seorsim בפ"ג. Item Professor v. g. den טיקצין פ' von mir ר"פ זגן grüssen. It. vielmah.

פ"א De vacca rufa, Maimonidis disquisitio in Jad Chafaka obuia. Wolf. I. p. 846. Item פלפול ארוך disputatio critica, subtilis, prolixa. In Meorer Sichron.

פ"א Caput Talmud. Chullin III, quod incipit א"ט. Schulch. Ar. et Krethi vplethi R. Jonathan Eibeschütz Altonae 1763. f. 45. p. I. circa finem

פ"א Caput 2 Auodah Sarah incipiens ע"מ. In Schulch. Aruch פ"ב - פ"ב Caput vltimum. In ש"ע. Item Waderborn.

פ"ב Pinchas b. Jair. Chagis f. 47. c. 4. et alibi. Wolf. I. p. 985. III. p. 938. פ"ב Franzband. פ"ג - freundlich grüssen. v. g. אשתי ה' פ"ג meine Frau, sie lebe, läßt freundlich grüssen.

פ"ג Caput 7 Chullin. Ia ש"ע.

פ"ג Caput 3. nafchin. Ib. פ"ה fein Hammenes. Ita vocant Bataui, Rattun.

פ"ג אפריתם פותח הותם נחש שרף בקצפם רודפים - פ"ג נשבר gillum epistolae serpens et aspis acriter persequantur! Itur Scpherim f. 29. I. lin. vlt.

פ"ג אפיס אפיס חרש יאטם משמוע עניבת קשר שובר - פ"ג עקש aspis surdus obturabit auditum ei, qui frangit ligamen epistolae conne-

connexum, h. e. laxanti vincula epistolae vipera gratiam delicti non faciet. Ib. l. c. l. 19.

פירש"י - פירוש l. פירוש רש"י - פירש"י explicavit Raschi, item commentar. Raschii v. g. Tosephoth ad Jom Tof et Kether Chünna passim. Venit quoque saepius cum Caph et Vav וכ h. e. וכן et sic sc. explicat etc.

פ"י כל חלמים Item פ"י כל הבשר - פכ"ה Cap. 3. Auod. Sarah. In ש"ע.

פכ"ה Cap. 16. Schabbas. Ibid.

פוחח כתב שלא מדעת נכתב אליו ישכנו נחש - פ"ך שמ"ן אין Aperientem epistolam, quae ad illum, vt ipse nouit, non scripta fuit, mordeat serpens. Jttur Sopher. f. 29. l. 1. 15.

פ"ה פסח לעתיד - פ"ה Pascha futurum. Seder Tphillos f. l. p. 152. l. coll. 153. 2. פ"ך Gronell.

פוחח לאגרת אחרים הארס פחז לשרוף אותו - פ"ה הפל"ה aperientem aliorum litteras serpens venenosus vrat f. mordeat! Jttur Sopherim l c.

פ"ה פסח מצרים - פ"ה Pascha in Egypto celebratum. Seder Tphill. f. l. p. 152. l. Item פאר מעלתו Luch. Ed. f. 8. p. 2. l. 6. vide supra adnotata ad אפ"ה. Item מעובין Commentar. R. Chaiim Benbeniste in ritus Paschales. In ה"י. Wolf. I. p. 370. Item פנים מאורות Responfa iuris R. Meier f. Jitzchack. In Meorer Sichron. Wolf. III, p. 672.

פ"ה פנים על פנים - פ"ה facie ad faciem. Praeponunt כמים v. g. כמים v. g. פ"ה פנים על פנים h. e. quemadmodum dictio sicut aqua a facie ad faciem h. e. quemadmodum dictio sicut aqua, siue legas antrorsum, siue retrorsum, semper manet eadem: ita quoque amor in te meus, omni respectu inuariatus manet. Cuius generis sunt quoque sequentia: חום רב שבאב: חום רב שבאב calor nimius in mense Abh. f. Julio frangit cerebrum.

G

Item

- Item רעו מאביכם כי בא מועד percipite ex patre vestro, quod venerit tempus. Haec Aben Efram in carcerem coniectum, sciscitantibus ex eo, quando ex vinculis expediretur, respondisse fertur. Quidquid sit, et antrorsum et retrorsum nulla sensus aut litterarum mutatione legi possunt. Cf. duo carmina ebraea, quae iisdem litteris et ebraice et italice sensu optimo legi possunt, apud Wolfium Tom. III. p. 726. et 746. פ"פ Futterparchent.
- פ"ש — פירוש פרקי שירה — Commentarius R. Meier etc. in Pirke schirah. Wolf. T. II. p. 1411. פ"ק seiner Kieper.
- פ"י — פירוש פרק רבי ישמאל — Cap. 6. e Menachoth. ש"ע.
- פ"ח — פירוש חרש — Commentar. R. Chiskia de Silua in Joreh Deah. In ח"י. Conf. Wolf. III. p. 248. פ"צ seiner Sig.
- פ"מ — Luchas Edus f. 6. p. 2. lin. 19. f. 8. p. 1. 1. 4. 6. Vide supra ad אפרם. פ"ש vsurpatur saepe in litteris pro nostro P. S. siue postscripto.
- פ"ר — פסקי תוספות — R. Ascher filii Jechiel Rotenburg. In ח"י. Wolf. I. p. 227.
- פ"ט — Sartuch. Eius synonymon est Parchent.
- צ"ד — Zemach David R. David Ganzii. Conf. Wolf. IV. p. 1035. l. 4.
- צ"צ — Phylacteria. Formant ex hac dictione hanc abbreviaturam: צריק יכרוק ציצותיו תמיד h. e. Justus semper phylacteris sua examinat, scilicet ante benedictionem, num sint fila ordine disposita, secundum praeceptum Numer. XV. 39. ideoque quilibet Judaeus tenetur eiusmodi examen institueret.

Littera ק.

- ק — קרוב propinquus. Kether Khünnah f. 20. l. c. 1.
- ק"ן — קרבן אהרן — Liber de ritibus. In Meorer sichron. Wolf. I. p. 116, et 118. ק"ב Kaffee Bohnen. ק"ר Kamlot de Basel.

ק"ג

קָו — קב ונקי — Kaf fenaki. Ita R. Eliefer f. Jacob Doctor misch-
nicus olim appellatus fuit. Sed extat quoque huius nominis
commentarius R. Schallum f. Abraham in Psalmos. Conf.
Wolf. I. p. 1031.

קֹבֵד — קדוש וברוך — sanctus et benedictus. Machfor f. l. f. 74. p. 2.

קֹוֹ — קודם זה — ante illud, vel קרוב זה — huic cognatum. In Mich-
lal Jophi ad Exod. XIV. f. 20. p. 2. col. 3. l. 19.

קָח — קמץ חטף — Kametzchatuph. In Siah Jitzchack. קָטֵט Kammev
Zücher.

קִיפּ — קונטרס י' פעמים — quinternio decemplicata f. X. plagulae.

קִרְבָּה — קשה לרשי — intricata est quaestio Raschiana. In Mira Dak-
jah f. 7. l. 1. Item numerus 130. v. g. Tikkune Schabbas f. l. plagula 6. f. 7.
p. l. l. 19. et vlt. post precationem Eliahu hannavi, nomen eius
Judaei iubentur pronuntiare קָלֵל h. e. 130 vicibus, et totidem
vicibus: Jehouah hu elohenu f. Jehouah, ille est Deus noster.
Vide ibi rationem. Item קאלמנט

קָצֵמ — קצור מזרחי — Compendium commentarii R. Eliae Misfrachi in
Pentateuchum Raschii. In Mira Dakjah. Wolf, III. p. 102.

קָצֵר — Candis Zücher.

קָקֵב — קקב ומפ — Ecclesiae sanctae Berolinensis,
et Iprovinciae Pomeraniae scil. Rabbinus. In Hasscamos ad
Os Leelohim f. 2. p. 2. l. 22. קָקֵר קריטר.

קָרַע — קרע שטן — accipe clamorem
populi tui, extolle nos ex purifica nos o Deus tremende! In A-
muletis frequenter adhibentur, itemque in prece Sabbathica.
Tikkune Schabbas R. Jitzchack Luriah Askenafi edit. Fürth
12. f. 3. l. 1.

קוֹר ששון וקול שמחה קל חתן וקול כלה — קש וקש קח וקש

vox gaudii et vox laetitiae; vox sponfi et vox sponfae. Parieti Synagogae prope stellam muro insculptam nuptialem inscribere solent.

ק"ר kurz lang. Legi in Litteris R. Schmucl b. Mosche Haarbleicher d. d. Tifri 528. i. e. d. 16. Oct. 1768. Die Länge von שערס Pferdahaaren muß 4tel, und sie müssen rein, nit steifig und oben meist so dick wie unten seyn. Behechelte sind die besten. Das 100 Pfund kostet jetzt 25 bis 30 Rthlr. 4/5 Louisdor. Schinder Lokasche kostet a Pfund 4, 4 $\frac{1}{2}$ auch 4 $\frac{1}{2}$ fl. von Kepschläger Länge. Sorten von Menschen שער Haar sind: שחור schwar; Menschen שער Haar קל kurz und lang, braun, Sandrea (blond) קל, bleich שער, befruchte שערות etc.

Littera ר.

ר"ז — רצוף אחבה Comment. in 340 additiones Talmudicas. In Meorer sichron. Wolf. I. p. 1036. Item R. Abraham Auctor Birchas Eliahu (Luchas Edus f. 15, I. l. 12.) cognomine Broda, Archisynagogus quondam Francofortanus, ideo NB. apud Judaeos praecipue celebris, quod vnum e filiis suis, a superstitione a vita ad sacra Christianorum desciscere volentem, vita priuarit, vt in Hascamah quadam me legisse, et a multis Judaeis audiuisse memini. Conf. Schudrii memorabilia Judaica P. IV. Continuat. III. pag. 81. et Appendix pag. 45. Wolf. T. IV. p. 756.

ר"ח R. Eliezer b. Jehuda. In praefamin Talm. Hierof. Conf. Wolf. II. p. 892. lin. 27. Item R. Eleasar bar Joel Haefri, Citatur in ש"ע. Conf. Wolf. III. p. 121.

ר"ט R. Obadiah Bartenora. Wolf. III. p. 432. lin. 31.

ר"י R. Abrah. f. Jsaac Zahalon. Wolf. I. p. 1010 lin. vlt.

ר"יא R. Eleasar ben Erech l. Arach, Wolf. III. p. 122.

ר"יב

- רֵאָרָא R. Abraham Hallevi. Wolf. I. pag. 1011. lin. 2.
 רֵאָמֵ R. Eliezer Metzensis. In שׁע. Wolf. I. pag. 179. lin. 18.
 רֵאָמֵר R. Eliahu Mifrachi. In חֵי. Scribitur quoque הֵרֵאָמֵ. Wolf.
 I. pag. 161. lin. 23.
 רֵאָנָח R. Eliahu Nin Chaiim. In Meorer Sichron. Wolf. I. pag.
 155. lin. 24.
 רֵבֵב Rabbini nostri auctores. Additur tofaphos f.
 additionum Talmud. in Chagis f. 73. c. I. lin. vlt. Conf. f. 78.
 circa finem.
 רֵבֵבָא Rabba bar bar Channa. In indice Maafeh raf, et in Rifduni,
 ibidemque f. 16. p. 2. Wolf. II. p. 880.
 רֵבֵאָמֵ Ruben ben Aharon Michel. Nomen Judaei Suerinensis, quod
 ita abbreviate scribere solent.
 רֵבֵבֵר — ראש בית דין Praefes tribunalis. Scribunt quoque רֵבֵבֵר.
 Titulus Assessoris primarii iudicii iudaici, cuius praefes Rab-
 binus loci est.
 רֵבֵבֵרֵאָ רבנו עה—רֵבֵבֵרֵאָ Doctor noster f. m. Praecedit Mofcheh in Maa-
 feh raf f. 77. I. in fine. Scribitur quoque מֵרֵבֵאָ v. g. Moreh
 Newochim Jesnitz 1742. f. 99. I. col. 3. lin. 74. et in Calenda-
 rio Amstelod. 1749. 32. f. 2. p. I. l. 24. Wolf. I. p. 873. l. 25.
 רֵבֵבֵהוּ Rabban Gamaliel הזקן (senior). In Nachlas Schimeoni. Ad
 differentiam Gamalielis de Jayne, Hassaken dicitur. Conf.
 Wolf. II. p. 821. רֵבֵבֵר rother Dammast. Item roll Dammast.
 רֵבֵאָ R. Chaia. In Pentat. Berol. f. 3. I. Wolf. III. p. 250. num. 596.
 רֵבֵבֵאָבֵ R. Chaia bar Abba. Chagis §. 463. Wolf. II. p. 872. l. 14.
 רֵבֵאָ R. Tarphon. In Maafeh Raf f. 76. I. Bartenora ad Sevachim. X.
 8. Krethi vplethi f. 45. passim.
 רֵבֵאָ — רשי ורשן — vetus Raschii exemplar, in quo scilicet varia lectio
 deprehensa fuit, quam in impressis Raschianis commentariis,

hac nota praemissa afferre solent. v. g. in Pentateucho cum Onkelos et Raschi Berolini 1763. duob. volum. in 8. edito, varians eiusmodi lectio vncinis quoque inclusa est. Item R. Juda Mentz (Moguntinus). In טע"ו. Item ראש יוסף Commentar. R. Joseph f. Jacob Pintschow. In ח"י. Wolf. III. p. 404. It. R. Jeschiaiah quondam Archirabbinus Altonensis. Leschon Sehorith f. 1. 1. l. 19. p. 2. l. 21. 23. Item R. Jekuthiel. Luchas Edus. f. 15. lin. 11.

ר"ז R. Jehudah Abarzeloni. In Orach Chaiim v. f.

רוא"ח R. Jeschiaiah Acharon f. posterior. Joreh Deah v. f. scribitur quoque רוא"ח. Wolf. I. p. 1015.

רוב"ז R. Joel b. Eliefer. Wolf. I. p. 179. lin. 19.

ר"י R. Jaakob Weil : Item R. Jerucham. In ח"י, qui in טע"ו scribitur ר' ירו' R. Jerucham.

ר"י R. Jsaac f. Gaut. Wolf. I. p. 1015. circa fine.

רוק" R. Joseph Karkas. Wolf. I. p. 562. Item R. Jacob Knifel. In Siphte chachamim.

ר"מ מעלתו—ר"מ summa sua excellentia. Titulus honoris. Luchas Edus f. 7. p. 2. l. 29. Hoc titulo Judaei nostri hodie semper in litteris suis eodem vtuntur modo, ac nos Euer Excellence vti solemus, ea tamen differentia, vt illi promiscue nullo habito personarum respectu omnes suos populares; nos vero in summo tantummodo vestigio positos illo titulo maectemus. It. R. Mosche Speier. Luchas Edus f. 15. 1. aliquoties. It. Rasfigmor. Panni sericei species.

רמ"ז R. Mosche Jferles. In Kiz. שלה et in Nachlas Schifah.

רמ"י R. Mordechai Japhe. Kiz. שלה fol. 52. col. 1.

רמ"ם R. Mosche Meintz. Nachlas Schif. f. 131. 4.

ר"ל זצ"ל Mofche R. Wolf, R. Eliahu, R. Lebh piae memoriae. Sunt nomina gentilitia. Luchas Edus f. 20. 2. lin. 16.

ר"ן Weinisch v. g. Gulden Chinnuch Lannaar Amsterd. 1743. 12. pag. 40. lin. 18. Item R. Nachman Pentateuch, Francft, f. 1. f. 3. lin 8.

רע"א — ראש עמוד א' initium columnae primae. In טע"ו, Item R. Akibhah dicit. Maaseh Raff f. 76. 1.

רע"ב vel הרע"ב R. Obadjah Bartenora in Praefat. Jom Tof ad Tofaphos fuas.

רפ" — ראש פרק — initium capituli. Coniungitur cum numero capituli. V. g. in Kether Khünnah R. D. a Lara f. 32. col. 4. in fine legitur רפ"א i. e. initio capituli 21. Sic ברפ"י דיבמות in initio capituli 10. Jeamoth apud Jom Tof ad Cholin cap. VI. 1. in fine, et ברפ"יב דמנחות in initio capituli 12. Menachos apud eundem ad Sevachim f. 6. 2. fin.

רפ"י R. Pinchas b. Jair. Chagis f. 47. c. 4.

רפ"מ Luchas Ed. f. 8. p. 1. lin. 26. vid. supra ארפ"מ et ר"מ.

ר"ץ R. Zevi f. Jfaac Jacob. Wolf. I. p. 1019. l. 25. Item Rafficilie. Panni fericei species.

רצ"ח — רומס צומח חי מרבר reptile, vegetabile, viuens rationale. In Joreh Deah.

ר"ש R. Schemuel Münster. Lefchon fehoris f. 2. p. 1. 19.

רשב"א R. Schimeon b. Eliefer אומר dicit. In Nachlas Schim. et in Jam schel Schelomoh Berl. 1761. f. 27. 1. c. 2. fine.

רשב"ז R. Schimeon b. Zadok, qui quoque השב"ז Talmid f. discipulus Sch. b. Z. scribitur Wolf. I. p. 1161. 1153. It. R. Schemuel b. Zadok. In Orach Chaiim, Wolf, III. p. 1125. Item R. Schi-

- R. Schimeon et Schelomo b. Zemach Duran W. I. pag. 1020.
lin. 13.
- רש"מ R. Schemuel de Modena. In ח"י, Wolf. I. p. 1010.
- רש"כ R. Schelomo Cohn Props. In Haffechamah ad Kiz. של"ה edit.
Amstel. 1722. 4. f. 1. p. 2. col. 2. lin. 19.
- רש"ף R. Schemuel Florentin. Wolf. I. p. 1020. lin. 12.
- רש"ק R. Schimschon Kinon. ibid. lin. 15.
- רה"ב praepositur ר"א h. e. אחר רבר alia expositio R. Tanchum b.
Chaia. Wolf. II. p. 882.

Littera ש.

- ש' — שורש Radix. Item שורה lineā. In Kether Khünnah. It.
שער porta. In Tikkune Schabb. fol. vlt. p. 1. l. 17. 18.
- ש"כ — שערי בינה Liber. Wolf. I. pag. 191.
- ש"ד — שחור schwarzer Dammasf.
- ש"ה Nomen hoc diuinum Mefusae inscriptum per notariakon ita
explicant : שומר דירת ישראל (sc. Pantokrator) se-
des Jfraelis.
- ש"ו — שיר השירים Cantica Canticorum. Jede Mosche ad Rab-
both f. 144. pag. 1.
- שמעון — Schelomoh Hammelech alaf Haffchalom. Salomo
Rex fel. mem. v. g. in Emek Brachah f. 107. p. 2.
- ש"ח — שנת היים Titulus libri. Wolf. II. pag. 1437. In Meo-
rer Sichron. Item שבת חזון Sabbathum, quo legitur Para-
scha Chafon ex Jesaia cap. I. h. e. dies IV, mensis Abh. In Lu-
chas Eduth.
- שחע — שחטאנו עליה In Sepher Tikkun חצות לילה plagula 7.
f. 4. p. 1. 2. saepius occurrit.

ש"ט

ט"ט — שוחר טוב praefigitur כרי Medrasch f. expositio allegorica Psalmorum etc. Kether Khünna f. 2. p. I. col. I. l. 32. Conf. Wolf. II. p. 1330. sq. Item Schnupftücher.

ש"ו — שפתו ושנים R. Sabthai Bibliotheca ebraica. Ita allegatur in ה"י, et apud Wolfium.

ש"ע — שאלות ועבץ Responfa iuris R. Jakof b. Zevi, alias Jacob Hirschel et Emden Raf, quoniam ibi quondam Rabbinum egit. dictus. Conf. Büßowische Nebenst. Th. I. p. 37. et Th. III. p. 4. 6.

ש"ג — שירי כנסת גדולה Liber R. Chaiim Benbeniste. In Kizzur שלה. Wolf. I. p. 370

ש"ד — שכן הסכים - שער כ"ה qui ita decidit. Item שבר כתב מוחתם porta f. caput 25. In Schulchan Aruch. Item שופר f. 29. I. l. 17.

ש"ה — שני מגינים - שהב Cont. Schudt in memorabil. iud. Part. II. lib. VI. cap. 6. p. 74. It. Schlafmützen.

ש"ו et ש"ז minus recte, ni fallor, has notas explicat Buxtorfius per: qui viuat in aeternum! Nam vsurpatur quoque post nomen totius coetus, v. g. Chagis f. 44. c. 4. f. 45. c. I. med. f. 54. c. 2. in quem haec explicatio non quadrat. Rectius omnino explicari potest et debet, vsu loquendi id exigente per שיאיר נרם quorum splendeat lucerna!

ש"ח — שמוני עצרת f. dies 22. mensis Tifri, qui festum Hofcheina rabba excipit. Litterae hoc die datae hac gaudent inscriptione: ה' יו' ה' ש"ע תקכ"ח i. e. die quinto h. e. Jouis, schemine atzeres f. d. 22 Tifri 528. (1768.)

ש"ט — של פסח Eodem modo pro die mensis in litteris [adhibent: יו' ו' ע"ש ש"פ תקכ"ח die [sexto] 1. Veneris, sabbathum paschatos praecedente 1768.

- ש"צ Dominus exercituum. Aquinas loc. cit.
- ש"ח Schalscheleth Kabbala. In ח"י. Conf. Buxtorfium in Abbreu. ש"ח.
- שק"צ Vociferationes nostras acceptas habe, et exaudi clamores nostros, o tu, qui perspicis recondita! In Kamaeis et in prece quadam Sabbathi die recitanda. Tikkun Schabbas f. 3. p. 2. lin. 3.
- שר"ג quod R. Gabriel etc. Luchas Ed, f. 27. l. 1. 12.
- ש"ר exsolutiones confessionis, laudis. In Bibl. Rabb. Amstel, T. I. f. 2. p. 2. col. 1. l. 36.

Littera ת.

- ת' Responfa vel in fingulari. Praeponitur Nominibus propriis. Item תורה Lex, Pentateuchus. In Kether Khünna.
- ת"ז Responfa R. Ahar. b. Safon. In Meorer f. chron. Wolf, I. p. 122. Item תורת אדם Liber moralis Ramban. In ח"י. Wolf, l. c. p. 880. Item תורת האשם lib. mor. In ח"י. Wolf, l. cit. p. 409. Item תניא אידך Doctor alius sc. legit etc.
- ת"ש Responfa R. Ahar. f. Schemuel Koïdenouer. In ח"י. Conf. Wolf, I. p. 130.
- ת"ת Responfa R. Aharon Lapp. In Meorer Sichron. Wolf, III, p. 80.
- ת"ק Lex Zelotypiae R. Jacob Zeui a duerfarii Eybeschütz, qui se nominat קנא בן קנא in titulo Leschon fehorrith

rith, Zelotem filium Zelotis, quoniam pater ipfius, quem Judaei
 חכם Cham Zwi nominant, R. Chaia Chaiun auctorem Os Lee-
 lohim, in quo libro quaedam Trinitatem Dei comprobantia se
 deprehendisse furibundus testatus est, et extemplo Rabbinum lau-
 datum excommunicavit. Patris ad exemplum filius adhuc Ze-
 lotis personam strenue gerit, nupero admodum tempore Ju-
 daeum Aharon Hardenka e Polonia iter per Altonam facientem,
 ob sabbathaismi suspicionem diris deuouens. Nebenst. VI. p. 46.

ח"י — תחת התימת ירו — sub manus suae subscriptione. Praeponi-
 tur interdum ש qui, quae, quod.

ח"ז Tikkune Sohar Chadafsch. Wolf. I. p. 1144. In ח"י.

ח"ה Targum Jonathan b. Ufiel. In Kether Khünna.

ח"ד Targum Jeruschalmi. Ib.

ח"ג — לחם רב — Responsa R. Abrah. de Boten. In ח"י. Wolf.
 I. p. 34. Extant quoque eiusdem tituli Responsa R. Schemuel
 b. Joseph. l. c. p. 1101.

ח"ב — משאת בנימין — Responsa R. Benjam. Aharon f. Abrah.
 In ח"י. Wolf. I. p. 245.

ח"א Tschuwos Muharrer Mosche de Boten. In ח"י. W. I.
 pag. 34.

תנ"ש — נחלת הבעה — Responsa R. Schemuel b. David Halleui
 auctor Nachlas Schifah. In ח"י. Wolf. I. p. 1094.

ת"ש — תורת שלמים — Liber argumenti iuridici. In ח"י. W. I.
 pag. 597. Item Tikkun Scharos, ib. p. 1094.

תשכ"ר — תקוני של בית רבן — Correctiones domus Rabban. In
 Kiz. של"ה. Conf. Wolf. II. p. 821. seq.

תשוב"ה ex hac dictione resipiscentiam alias denotante Auctor
 Misch-

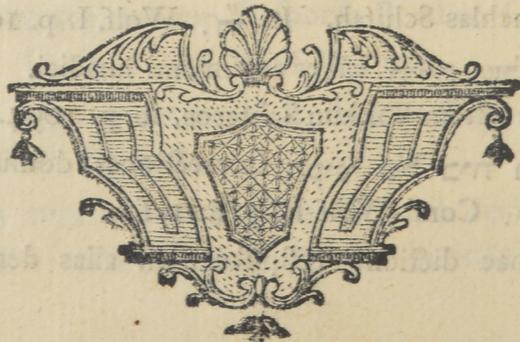
Mischmeres habbais edit Prag. 4. fine anni indicio, f. 36 p. 1.
 col. 1. in fine, hanc formavit abbreviaturam **תענית שק ואפר**
הענייה quod scilicet ad perfectam poenitentiam necessa-
 rio requirantur, ex ipsa vocis **תשובה** forma: Jeiunium, lac-
 rus, cinis, fletus, planctus.

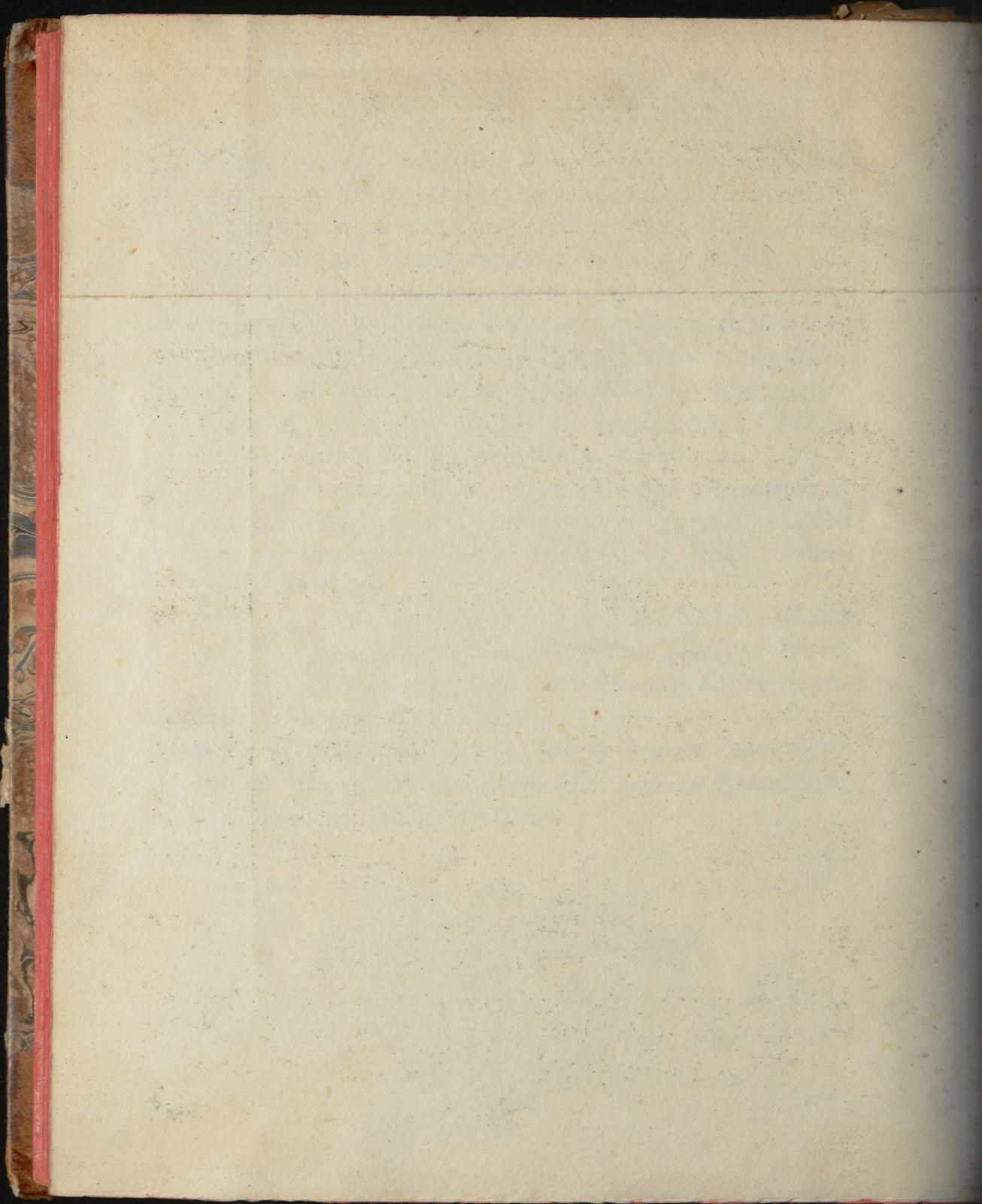
תענית f. Jeiunium diei lunae et jous heb-
 domadum istorum, quibus legi solent Paraschae **שמות** Exod.
 I. 1. **וארא** Exod. XIV. 3. **בא** Exod. X. 1. **בשלח** Exod.
 XVI. 17. **יתרו** Exod. XVIII. 1. **משפטים** Exod. XXIX. 1.
תצוה Exod. XXVII. 20. **תרום** Exod. XXV. 1.

שליח proprie denotat: mihi da. Quoniam autem pronuntiatur vt
 vernac. Schlitten, Judaei de Rabbinis auaris dicere solent: Sie
 fahren Sommer und Winter auf Schlitten, i. e. semper munera
 et quaestum hiant.

Ad notam **הכמ** obserues velim, quod ex Esaiiae XI. 10. desumpta
 sit. Ergo abbreviatura a Buxtorfio prolata **ההמכ** ita erit ex-
 plicanda: **הלא היתה מנוחהו כבוד** nonne (i. e. profecto) re-
 quies (mors) eius fuit gloriosa?

Notae f. 1. **יצו** adde: in calce edit. Jobi et Danielis Venet. 1527.
 12. apud Cornelium f. Baruch Adelkind, hoc **יצו** Nomini Bom-
 bergii quoque additum conspicitur.

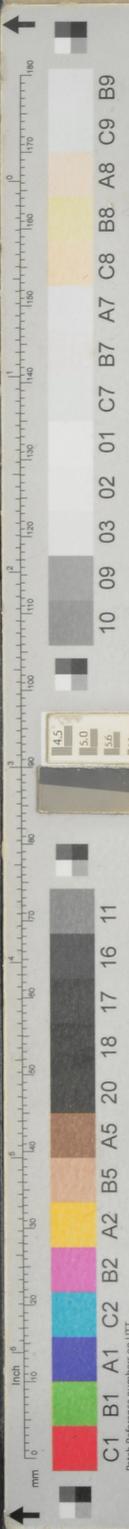

the scale towards document

Abraham Hallevi. Wolf. I. pag. 1011. lin. 2.
 Liefer Metzenfis. In שׁע. Wolf. I. pag. 179. lin. 18.
 Eliahu Misrachi. In ה״ה. Scribitur quoque הַרְאֵם. Wolf.
 pag. 161. lin. 23.

Eliahu Nin Chaiim. In Meorer Sichron. Wolf. I. pag.
 . lin. 24.

רבנותינו Rabbini nostri auctores. Additur tofaphos f.
 tionum Talmud. in Chagis f. 73. c. 1. lin. vlt. Conf. f. 78.
 a finem.

Abba bar bar Channa. In indice Maafeh raf, et in Rifduni,
 emque f. 16. p. 2. Wolf. II. p. 880.

Aben ben Aharon Michel. Nomen Judaei Suerinensis, quod
 abbreviate scribere solent.

ראש ביה דין Praefes tribunalis. Scribunt quoque רב״ר
 ulus Affessoris primarii iudicii iudaici, cuius praefes Rab-
 is loci est.

רבינו עה״ה Doctor noster f. m. Praecedit Mofcheh in Maa-
 raf f. 77. 1. in fine. Scribitur quoque מר״ה v. g. Moreh
 vochim Jesnitz 1742. f. 99. 1. col. 3. lin. 74. et in Calenda-
 Amstelod. 1749. 32. f. 2. p. 1. l. 24. Wolf. I. p. 873. l. 25.

Aban Gamaliel הזקן (senior). In Nachlas Schimeoni. Ad
 erentiam Gamalielis de Jayne, Hassaken dicitur. Conf.
 f. II. p. 821. ר״ר rother Dammast. Item roll Dammast.

Chaia. In Pentat. Berol. f. 3. 1. Wolf. III. p. 250. num. 596.

Chaia bar Abba. Chagis §. 463. Wolf. II. p. 872. l. 14.
 rphon. In Maafeh Raf f. 76. 1. Bartenora ad Sevachim. X.
 rethi vplethi f. 45. passim.

רשי vetus Raschii exemplar, in quo scilicet varia lectio
 ehensa fuit, quam in impressis Raschianis commentariis,